

Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego
Wydział Prawa, Administracji i Stosunków
Międzynarodowych
Specjalność: Turystyka Międzynarodowa

Nr indeksu 43839

Paulina Wójciak

**PORÓWNANIE SYSTEMU PRAWNEGO
W DZIEDZINIE TURYSTYKI NA UKRAINIE I W POLSCE,
Z UWZGLĘDNIENIEM USTAWY O TURYSTYCE NA
UKRAINIE I USTAWY O USŁUGACH TURYSTYCZNYCH
W POLSCE**

Praca zaliczeniowa pod kierunkiem
Dr Jacka Szwaji

Kraków 2014

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Rozdział I. Legislacyjne i prawne wsparcie turystyki na Ukrainie	5
3. Rozdział II. Ustawa o turystyce	10
4. Rozdział III. Organy związane z turystyką i zakres ich kompetencji	20
5. Rozdział IV. Organizacja rynku turystycznego w Polsce – kwestie legislacyjne i prawne. Ustawa o usługach turystycznych	27
5.1.Organizacja turystyki w Polsce	27
5.2.Ustawa o usługach turystycznych	32
6. Rozdział V. Porównanie polskiej i ukraińskiej ustawy dotyczącej turystyki	38
7. Zakończenie	49
8. Bibliografia.....	51

Rys. 1 Porównanie polskiej Ustawy o usługach turystycznych i ukraińskiej Ustawy o turystyce

39

Załączniki:

1. Закон України про внесення змін до Закону України "Про туризм" // Відомості Верховної Ради України. - 2004. - № 13. -Ст. 180
2. Ukraińska Ustawa o turystyce – tłumaczenie własne
3. Polska Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych
4. Oświadczenie o samodzielnym napisaniu pracy zaliczeniowej

Wstęp

Praca porównawcza sytuacji legislacyjnej i prawnej na Ukrainie i w Polsce jest skomplikowana, zwłaszcza w sytuacji obecnej, w której znalazło się państwo ukraińskie. Wiele źródeł, tak internetowych, jak i fizycznych, ma ograniczony dostęp, albo zostało zamkniętych. Dlatego niniejsza praca odtwarza sytuację sprzed 2013 r., kiedy to Ukraina funkcjonowała jako państwo suwerenne i niepodległe.

Nasz wschodni sąsiad rozpoczął przygodę z demokracją wraz z nami, jednak sytuacja historyczna i geopolityczna popychały go w strefę wpływów Rosji i Azji, a nie Europy. Nie oznacza to oczywiście, że prawodawstwo ukraińskie jest złe, jednak ciężką na nim błędy i myślenie z okresu wspólnoty w bloku wschodnim; również ogromna korupcja i rządy lobbystyczne doprowadziły do swoistych wynaturzeń w systemie prawnym – nie wspominając o sytuacji rzeczywistej. Istnieje wiele luk prawnych, niepraktycznych rozwiązań, które hamują określone dziedziny gospodarki – w tym również turystykę. Oprócz tego, szereg rozwiązań dotyczących właśnie sfery turystyki, albo nie znajduje swojego umotywowania prawnego, albo jest ono rozrzucone po różnych działach prawa. Smutnym jest fakt, że aż do dziś, rząd kraju i jego administracja nie rozwiązały i nie uporządkowały lepiej swojej sytuacji prawnej.

Niektóre z problemów nękających sferę turystyki na Ukrainie są przedstawione w Krajowym Programie Rozwoju Turystyki na Ukrainie w latach 2002-2010:

- złożoność problemu: niepoprawne, niepewne z punktu widzenia prawa, a czasem zupełnie niezdefiniowane konkretne prawne pojęcia dotyczące przedsiębiorstw turystycznych
- nie zwracanie uwagi na specyfikę branży turystycznej w ramach systemu podatkowego; obecność niektórych podatków, które utrudniają rozwój tego sektora
- niezgodność niektórych przepisów, w szczególności przepisów instytucjonalnych z przepisami Konstytucji Ukrainy, ustawami Ukrainy i międzynarodowymi normami, które są określone w międzynarodowych przepisach w tej dziedzinie.¹

¹ *Akty prawne ukraińskiej sfery turystyki* ze strony <http://kultura.km.ua/archives/1145> [dostęp: 20 kwietnia 2014]

Wynika to przede wszystkim ze względu na fakt, że większość aktów prawnych regulujących funkcjonowanie sektora turystyki i rekreacji zostało przyjęte w latach 1995 - 1999. W tym okresie zmienił się nie tylko zakres kompetencji organów regulujących tę sferę, ale także warunki społeczno - ekonomiczne sektora biznesu.²

² *Prawodawstwo w sferze bezpieczeństwa w turystyce na stronie <http://referatbox.net/page,8,247176-Zakonodatel-stvo-v-oblasti-obespecheniya-bezopasnosti-turizma.html>* [dostęp: 27 marca 2014]

Rozdział I. Legislacyjne i prawne wsparcie turystyki na Ukrainie

W roku 1996 w Konstytucji Ukrainy ustalono ogólne zasady regulacji ruchu turystycznego, jak również system praw i wolności, nieznanymi dla wcześniejszej, sowieckiej doktryny prawa. Po raz pierwszy w historii ukraińskiego konstytucjonalizmu (dotyczącego ustawy zasadniczej), został znacznie rozszerzony i wzbogacony zakres i treść praw i wolności człowieka i obywatela, co związane jest również ze swobodą podróżowania, przemieszczania się, praw do swobodnego opuszczenia terytorium Ukrainy, jak również praw obywateli Ukrainy do powrotu do kraju w dowolnym momencie (art. 33 Konstytucji). W ramach prawa do swobodnego przemieszczania się zostało określone prawo do przemieszczania się i swoboda organizowania wycieczek turystycznych. Jednak euforia jest przedwczesna, gdyż prawo do swobodnego przemieszczania się jako *novum* w systemie praw i wolności na Ukrainie, wciąż nie ma sprecyzowanego charakteru prawnego.

Rozwój turystyki i realizacja praw człowieka w turystyce opiera się głównie na zasobach naturalnych i klimatycznych, w zależności od stanu środowiska w kraju (jakości środowiska) i bezpieczeństwa ekologicznego - to jest właśnie podstawowym kryterium realizowania pragnienia podróży. Z tego tytułu prawo każdego obywatela do bezpiecznego i zdrowego środowiska gwarantowane jest przez Konstytucję Ukrainy (art. 50). Stan ekologiczny znacząco wpływa także na rozwój różnych rodzajów turystyki, które nie są bezpośrednio związane ze środowiskiem naturalnym.³

W tym momencie w historii ukraińskiej turystyki przywiązuje się (przywiązywało) ogromną wagę do rozwoju naukowego w dziedzinie turystyki. Doświadczenie pokazuje, że sukces w branży turystycznej jest zależny przede wszystkim od doskonałości prawodawstwa turystycznego. Należy zauważyć, że w praktyce międzynarodowej, efektywność regulacji stanu przemysłu turystycznego w dużym stopniu zależna jest od zdolności prawnych centralnej władzy wykonawczej. 11 kwietnia 2002 r. na mocy dekretu Prezydenta Ukrainy nr 331 została utworzona państwowa Administracja ds. Turystyki na Ukrainie. Do dziś powstało ok. 600 aktów prawnych, które są powiązane pośrednio lub bezpośrednio z turystyką (ustawy, dekrety, rozporządzenia).⁴

³ *Turystyka wyjazdowa* – opracowanie na stronie http://tourlib.net/books_ukr/vt2-4.htm [dostęp: 13 kwietnia 2014]

⁴ *Akty prawne ukraińskiej sfery turystyki* ze strony <http://kultura.km.ua/archives/1145> [dostęp: 20 kwietnia 2014]

Głównymi zagadnieniami w ramach regulacji dziedziny turystyki są:

- a) złożoność systemu prawnego i problematyki,
- b) niepoprawne, a czasem w ogóle nie uwzględnione koncepcje prawne branży turystycznej;
- c) brak uwzględnienia specyfiki branży turystycznej w systemie podatkowym;
- d) istnienie niektórych podatków, które utrudniają rozwój tej dziedziny⁵.

Przepisem prawa powszechnego odnoszącego się do gałęzi turystycznej jest Konstytucja Ukrainy, gdzie zapisano podstawowe prawa i wolności oraz ich zagwarantowanie. Konstytucja stwierdza ponadto, że życie i zdrowie osób, ich cześć i godność, jak również nietykalność i bezpieczeństwo są uznawane przez władzę Ukrainy za najwyższe wartości.

Regulacje te zamieszczone są ponadto w aktach o charakterze ustaw. Te ustawy to:

- Ustawa Ukrainy w sprawie zmian do Ustawy Ukrainy o turystyce z 18.11.2003 r. № 1282
- Ustawa o ochronie praw konsumentów, która jest podstawą do regulacji stanu produktów i usług oraz bezpieczeństwa ochrony osób, mienia i środowiska;
- Ustawa o płatnościach dokonywanych w walutach obcych;
- Ustawa o statusie prawnym cudzoziemców;
- Ustawa o przedsiębiorczości (o działalności gospodarczej);
- Ustawa o przedsiębiorstwach na Ukrainie;
- Ustawa o ubezpieczeniach;
- Ustawa o reklamie;
- Ustawa o granicach Ukrainy (prawo graniczne)⁶;
- Ustawa o procedurach wyjazdu i wjazdu obywateli Ukrainy na Ukrainę;
- Ustawa w zakresie ochrony środowiska;
- Ustawa w sprawie ochrony dziedzictwa kulturowego;
- Dekret Prezydenta Ukrainy o podstawowych kierunkach rozwoju turystyki na Ukrainie do 2010 roku z 07.10.1999 r.;

⁵ *Prawodawstwo w sferze bezpieczeństwa w turystyce na stronie <http://referatbox.net/page.8,247176-Zakonodatel-stvo-v-oblasti-obespecheniya-bezopasnosti-turizma.html> [dostęp: 27 marca 2014]*

⁶ *Instytucjonalne zabezpieczenie rozwoju w polsko-ukraińskich umowach dotyczących granic na stronie <http://www.niss.gov.ua/articles/245> [dostęp: 10 marca 2014]*

- Rozporządzenie Gabinetu Ministrów Ukrainy o zatwierdzeniu przez państwo Programu Rozwoju Turystyki na lata 2002-2010 z 29.04.2002 r. № 583;
- inne akty pomniejsze.⁷

Podstawa prawna branży turystycznej znajduje się w Ustawie Ukrainy o turystyce, jaka została przyjęta przez Radę Najwyższą (Werchowna Rada) 15 września 1995 roku i została oznaczona numerem 324/95 – WR. Stwierdza się w niej m.in., że państwo traktuje turystykę jako jeden z priorytetów kultury i gospodarki narodowej i stara się stwarzać korzystne warunki dla jej rozwoju. Akty prawodawcze Ukrainy zostały ustalone zgodnie z międzynarodowymi standardami w dziedzinie turystyki, a mianowicie w:

- Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka (1948);
- Statucie Światowej Organizacji Turystyki (Meksyk, 1970);
- Deklaracji z Manili w sprawie turystyki światowej (Manila, 1980);
- Dokumencie z Acapulco (Meksyk, 1982);
- Karcie Turystyki i Kodeksu Turystów (1985);
- Deklaracji Haskiej (Haga, 1989);
- Deklaracji w sprawie turystyki z Bali (Indonezja, 1996);
- Globalnym Kodeksie Etyki w Turystyce (Santiago, 1999);
- Dokumencie Millenijnym z Osaki (Osaka, 2001);
- Deklaracji z Seulu „Pokój i Turystyka ” (Seul, 2001).

Nowa Ustawa o turystyce przyjęta została na ostatnim posiedzeniu sesji Rady Najwyższej Ukrainy i stanowi logiczną konsekwencję wcześniejszych przepisów i dekrétów Prezydenta Ukrainy:

- Główne kierunki rozwoju turystyki na Ukrainie do 2010 roku z 10.08.1999 r.;
- Wspieranie rozwoju turystyki na Ukrainie z 02.03.2001 r.;
- O zabezpieczeniu środków na realizację polityki państwa w dziedzinie turystyki z 14.12.2001 r.;

⁷ *Akty prawne ukraińskiej sfery turystyki* ze strony <http://kultura.km.ua/archives/1145> [dostęp: 20 kwietnia 2014]

- O niektórych działaniach na rzecz rozwoju turystyki i rekreacji Ukrainy z 03.11.2003 r.;
- Państwowy Program Rozwoju Turystyki na lata 2002-2010, zatwierdzony przez Gabinet Ministrów Ukrainy 29.04.2002 r. pod numerem 583.⁸

Ukraińska definicja turystyki jest zgodna z zaleceniami haskiej Międzyparlamentarnej Konferencji ds. Turystyki (10-14 kwietnia 1989 r.), w którym stwierdza się ponadto, że: *Kraje powinny określić swoje priorytety dotyczące turystyki i roli turystyki w hierarchii priorytetów rozwoju kraju.*

Są też kwestie nieuregulowane Ustawą o turystyce, które w jakiejś mierze przynajmniej stanowią część innych przepisów, ustaw czy kodeksów. Ważnym aktem ogólnego ustawodawstwa dotyczącym uregulowania spraw rekreacji i turystyki jest Kodeks Cywilny Ukrainy, który reguluje stosunki między obywatelami, oraz Ustawa o ochronie praw konsumentów. Ustawa Ukrainy o ochronie praw konsumentów jest podstawą regulacji bezpieczeństwa produktów i usług w celu ochrony ludzi, ich mienia i środowiska przed negatywnymi skutkami rozwoju nowoczesnej nauki i techniki, ochrony obywateli przed nieuczciwymi producentami. Ustawa ta stwarza warunki dla uczciwej konkurencji. Przepisy instytucjonalne sektora turystyki, jak i przepisy ogólnie obowiązujące na Ukrainie, nie są w stanie w pełni rozwiązać problemów, barier i prawodawstwa turystycznego na Ukrainie.⁹

Główne problemy związane z ogólnym ustawodawstwem Ukrainy w dziedzinie turystyki są następujące:

Umowy o przyznanie licencji i pozwoleń nie powinny być regulowane tylko przez przepisy ogólne, (Kodeksem Cywilnym, art. 901) ponieważ mają swoją określoną specyfikę. Specyfika ta polega na tym, że działalność turystyczna regulowana jest Kodeksem Cywilnym i Ustawą o turystyce, ale regulują ją również inne ustawy i rozporządzenia. Na przykład, przepisy celne regulują transport towarów przez granicę; prawo administracyjne - kwestię uzyskania wizy; uregulowania walutowe decydują o formach płatności; ustawa antymonopolowa reguluje stosowanie przepisów dotyczących ochrony konsumentów i tak dalej. Wobec tego wszystkie te pojedyncze przykłady powinny znaleźć swe odzwierciedlenie w Ustawie

⁸ *Akty prawne ukraińskiej sfery turystyki* ze strony <http://kultura.km.ua/archives/1145> [dostęp: 20 kwietnia 2014]

⁹ *Organizacja działalności turystycznej na Ukrainie* na stronie <http://library.if.ua/book/31/2012.html> [dostęp: 17 kwietnia 2014]

o turystyce, a nie znajdują.¹⁰ Opracowany system przyznawania licencji opisany jest w Ustawie o licencjonowaniu niektórych rodzajów działalności, ale nie bierze pod uwagę specyfiki działalności w sektorze turystyki i różnych jego typów. Obecnie nie ma wyróżnionych typów licencjonowania działalności gospodarczej i rodzajów podmiotów, które licencję mogą otrzymać (touroperatorów i biur podróży). Dlatego niezbędna jest zmiana Ustawy Ukrainy o licencjonowaniu niektórych rodzajów działalności i Ustawy o turystyce, przynajmniej w tej części. Źle skonstruowany jest też system podatkowy i obłożenie podatkiem VAT na usługi turystyczne. Należy wprowadzić zerową stawkę tego podatku dla turystów wyjeżdżających, ponieważ przyczyni się to do wyeliminowania dyskryminacji prawnej wobec firm turystycznych.¹¹

¹⁰ *Organizacja działalności turystycznej na Ukrainie* na stronie <http://library.if.ua/book/31/2012.html> [dostęp: 17 kwietnia 2014]

¹¹ *Prawodawstwo w sferze bezpieczeństwa w turystyce* na stronie <http://referatbox.net/page,8,247176-Zakonodatel-stvo-v-oblasti-obespecheniya-bezopasnosti-turizma.html> [dostęp: 27 marca 2014]

Rozdział II. Ustawa o turystyce

Zatem podstawą prawną branży turystycznej na Ukrainie jest Ustawa o turystyce. Jest to podstawowy akt prawny, zgodnie z którym określono kluczowe obszary polityki publicznej w tym zakresie. Są to:

- Zaangażowanie obywateli w kwestii racjonalnego wykorzystania czasu wolnego, w zakresie posiadanych dni wolnych i prawa do wypoczynku; poznawanie dziedzictwa historycznego i kulturowego, środowiska naturalnego; promowanie organizacji propagujących i chroniących zdrowie publiczne
- Racjonalne wykorzystanie i ochrona zasobów turystycznych; turystyka jako bardzo rentowny sektor gospodarki Ukrainy; efektywny system działań turystycznych do zaspokojenia potrzeb turystyki krajowej i zagranicznej
- Tworzenie i doskonalenie ram prawnych w dziedzinie turystyki, zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem Ukrainy i w ramach międzynarodowych przepisów i regulacji
- Reprezentowanie państwa w dziedzinie turystyki
- Tworzenie korzystnego systemu podatkowego dla dziedziny turystyki
- Kontrola i wsparcie dla systemu walutowego, ochrony celnej, transgranicznej i innej kontroli
- Tworzenie warunków ekonomicznych, które zachęcają do rozwoju turystyki
Wprowadzenie korzystnych warunków dla działalności turystycznej i krajoznawczej wśród dzieci, młodzieży, osób niepełnosprawnych i ubogich
- Zachęcanie do inwestycji krajowych i zagranicznych w branży turystycznej
Ustanowienie lepszych procedur normalizacji, certyfikacji i licencjonowania w dziedzinie turystyki.
- Wprowadzenie sprawozdawczości statystycznej turystyki
- Ustalenie kolejności zarządzania nieruchomościami państwa w związku z turystyką
- Równe szanse na rynku podróży dla podmiotów gospodarczych, niezależnie od ich form własności, promowanie uczciwej konkurencji, zapewnienie zgodności w tym zakresie prawa antymonopolowego
- Zapewnienie bezpieczeństwa turystów, ochrony ich praw, interesów i mienia
- Wspieranie rozwoju turystyki w regionie, określenie statusu niektórych centr turystycznych, umożliwiając rozwój branży turystycznej

- Organizacja i naukowe wsparcie rozwoju turystyki: szkolenia, przekwalifikowania i doskonalenie kadr turystycznych
- Rozwój współpracy z zagranicą i organizacjami międzynarodowymi zajmującymi się międzynarodowym rozwojem turystyki; rozwój i zawieranie międzynarodowych umów dwustronnych i wielostronnych w dziedzinie turystyki i określanie mechanizmów ich realizacji.¹²

We wstępie czytamy, że *Ustawa ta określa ogólne podstawy prawne, organizacyjne i społeczno-ekonomiczne realizacji polityki państwa w turystyce i ma na celu gwarancje praw obywateli do odpoczynku, swobody przemieszczania się, ochrony zdrowia i bezpieczeństwa, jak również ochrony środowiska, i zabezpieczenia potrzeb duchowych oraz innych praw w realizacji podróży turystycznej. Ustanawia ona zasady zrównoważonego wykorzystania zasobów turystycznych i reguluje stosunki związane z organizacją i realizacją turystyki na Ukrainie.*

Struktura Ustawy o turystyce na Ukrainie:

Rozdział I. Postanowienia ogólne

Artykuł 1 . Określenie definicji i pojęć

Artykuł 2 . Ukraińskie prawodawstwo dotyczące turystyki

Artykuł 3 . Turystyczne zasoby Ukrainy

Artykuł 4 . Formy organizacji i rodzaje turystyki

Artykuł 5 . Uczestnicy stosunków, które wynikają z uprawiania działalności turystycznej

Rozdział II. Polityka państwa i państwowa regulacja w sferze turystyki

Artykuł 6. Podstawowe sposoby i cele państwowych regulacji w sferze turystyki.

Podstawowe priorytety polityki państwa w dziedzinie turystyki

Artykuł 7 . Organy, które dokonują regulacji w dziedzinie turystyki

Artykuł 8. Zakres władzy Rady Najwyższej Ukrainy, Rady Autonomicznej Republiki Krymu i organów samorządu lokalnego w sferze turystyki

Artykuł 9. Kompetencje Gabinetu Ministrów Ukrainy w dziedzinie turystyki

Artykuł 10 . Kompetencje wykonawczych organów centralnych w dziedzinie turystyki

Artykuł 12 . Program Rozwoju Turystyki na Ukrainie

¹² *Organizacja działalności turystycznej na Ukrainie* na stronie <http://library.if.ua/book/31/2012.html> [dostęp; 17 kwietnia 2014]

Rozdział III. Bezpieczeństwo w turystyce

Artykuł 13 . Bezpieczeństwo w dziedzinie turystyki

Artykuł 14. Ochrona interesów turystów ukraińskich za granicami Ukrainy

Artykuł 15. Finansowe zabezpieczanie odpowiedzialności touroperatora i biura podróży

Artykuł 16. Ubezpieczenie turystów podczas podróży

Rozdział IV. Organizacja działalności turystycznej

Artykuł 17. Licencjonowanie działalności turystycznej

Artykuł 18. Certyfikacja i standaryzacja w sferze działalności turystycznej

Artykuł 19. Określenie kategorii obiektów infrastruktury turystycznej

Artykuł 19.1. Informowanie konsumentów o warunkach wypełniania usług turystycznych

Artykuł 20. Umowy o usługi turystyczne

Artykuł 21. Umowy o wycieczki

Artykuł 22. Umowy o usługi hotelowe

Artykuł 23. Vouchery

Artykuł 24. Prawa i obowiązki podmiotów działalności turystycznej

Artykuł 25. Prawa i obowiązki turystów i wycieczkowiczów

Rozdział V. Profesjonalne przygotowanie zawodowe specjalistów i naukowe wsparcie w turystyce. Stowarzyszenia przedsiębiorstw i organizacji non-profit w turystyce

Artykuł 26. Zawodowe przygotowanie specjalistów

Artykuł 27. Badania naukowe

Artykuł 28. Stowarzyszenia przedsiębiorstw i organizacji non-profit w turystyce

Rozdział VI. Kontrola działalności turystycznej. Odpowiedzialność za naruszenie prawa

Artykuł 29. Organy upoważnione do sprawowania kontroli

Artykuł 30. Odpowiedzialność za naruszenie prawa

Artykuł 31. Odpowiedzialność organów władzy państwowej, organów jednostek samorządu, osób i służb

Artykuł 32. Cywilno-prawna i inna odpowiedzialność podmiotów działalności turystycznej

Artykuł 33. Odszkodowania za naruszenie prawa

Artykuł 34. Porządek rozpatrywania skarg i pytań

Rozdział VII. Międzynarodowa współpraca

Artykuł 35. Umowy międzynarodowe. Udział Ukrainy w międzynarodowych organizacjach turystycznych

Artykuł 36. Przedstawicielstwa

Artykuł 37. Osobliwości prowadzenia działalności turystycznej przez osoby niebędące obywatelami Ukrainy

Rozdział VIII. Postanowienia końcowe.

Zgodnie z art. 6 Ustawy o turystyce stwierdza się, że turystyka jest jednym z priorytetów rozwoju gospodarczego i kulturalnego i dlatego państwo chce stwarzać warunki do rozwoju tej dziedziny. Realizacja polityki państwa w dziedzinie turystyki odbywa się poprzez określenie i wdrożenie podstawowych kierunków polityki państwa, priorytetów rozwoju tej sfery działalności, w celu określenia, klasyfikacji i wyceny zasobów turystycznych na Ukrainie, ich wykorzystania i ochrony, alokacji środków budżetowych na rozwój i wdrażanie programów rozwoju turystyki, zdefiniowania kwestii bezpieczeństwa w turystyce, regulacji stosunków w dziedzinie turystyki (podróży, hotelu, zwiedzania i innych usług), licencjonowania niektórych zawodów i działalności w dziedzinie turystyki, normalizacji (standaryzacji) i certyfikacji usług turystycznych, które określają wymagania i kwalifikacje na stanowiska specjalistyczne, wsparcia turystyki i sfer okołoturystycznych, wydawania zezwoleń na podróżowanie, tworzenia statystyk, określenia kwestii związanych z ośrodkami uzdrowiskowo-rekreacyjnymi, kompleksowej organizacji państwowej kontroli nad przestrzeganiem przepisów w dziedzinie turystyki, w celu zidentyfikowania obszarów priorytetowych i koordynowania badań i szkoleń w dziedzinie turystyki, uczestnictwa w opracowywaniu i realizacji programów międzynarodowych, regulacji stanu rozwoju turystyki.

Główne cele regulacji państwa w dziedzinie turystyki to:

- postanowienie Konstytucji Ukrainy o zabezpieczeniu prawa obywateli do wypoczynku, swobody przemieszczania się, rehabilitacji i promocji zdrowia, do bezpiecznego i zdrowego środowiska, do spełnienia potrzeb duchowych i innych praw
- turystyka a bezpieczeństwo, ochrona praw i interesów turystów i innych podmiotów gospodarczych i ich zrzeszeń turystycznych, praw i interesów właścicieli lub użytkowników gruntów i budynków
- utrzymanie integralności zasobów turystycznych Ukrainy i ich racjonalnego wykorzystania, ochrony dziedzictwa kulturowego i środowiska naturalnego, przy uwzględnieniu interesów narodowych i publicznych w zakresie planowania i budowy

- stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przemysłu turystycznego, wspieranie priorytetów turystyki.¹³

Podstawowe akty prawne wskazane w Ustawie o turystyce to:

- Konstytucja Ukrainy
- Kodeks Cywilny
- Kodeks Handlowy.

Ustawa o turystyce określa i definiuje pojęcia: *turystyka, turysta, produkt turystyczny, powiązane usługi i towary turystyczne, promocja produktu turystycznego, miejsce usług turystycznych, formy organizacyjne turystyki, rodzaje turystyki (zagraniczna, krajowa) uczestnicy stosunków wynikających z uprawiania turystyki, podmioty prowadzące działalność turystyczną (touroperator, biuro podróży), przewodnicy-tłumacze, przewodnicy, instruktorzy sportowi, vouchery, bezpieczeństwo w turystyce, umowa o usługę turystyczną, umowa o wycieczkę, umowa o usługi hotelowe.*

Ponadto ustawa określa, jak i w jakim celu prowadzone są badania w dziedzinie turystyki, organy odpowiedzialne za sprawowanie kontroli w sektorze, zakres ich kompetencji i odpowiedzialność oraz warunki międzynarodowej współpracy Ukrainy, jej uczestnictwo w organizacjach międzynarodowych z dziedziny turystyki i przedstawicielstwach.

W myśl Ustawy o turystyce, szerokokorozumiane bezpieczeństwo gwarantowane jest przez władze państwa i władze szczebli lokalnych, zgodnie z Konstytucją Ukrainy. Również państwo gwarantuje ochronę praw i interesów obywateli ukraińskich za granicą, a w przypadku zagrożenia podejmuje środki mające na celu ochronę tychże obywateli wraz z ewakuacją.

Do obowiązków organizatora turystyki i biura podróży (agenta podróży) należy finansowe zabezpieczenie odpowiedzialności za szkody i za niewypłacalność. Są to gwarancje bankowe lub gwarancje innej instytucji kredytowej. Minimalna kwota zabezpieczenia to równowartość 20.000 euro; dla organizatora, który zapewnia wyłącznie usługi turystyki krajowej i przejazdowej to najmniej 10.000 euro. Organizator jest zobowiązany do ubezpieczenia turysty (zdrowotnego i od nieszczęśliwych wypadków).

¹³ *Prawodawstwo w sferze bezpieczeństwa w turystyce na stronie <http://referatbox.net/page.8,247176-Zakonodatel-stvo-v-oblasti-obespecheniya-bezopasnosti-turizma.html> [dostęp: 27 marca 2014]*

Informacje dotyczące ubezpieczenia powinny być wyjaśnione turystom podczas podpisywania umowy. Organizator turystyczny musi posiadać licencje i certyfikaty; będąc ich posiadaczem ma wyłączne prawo do świadczenia usług turystycznych i wypełniania formalności związanych z opuszczeniem kraju; nie ma prawa posługiwać się nazwą organizatora bez w/w licencji.

Informacje dostarczone przez organizatora turystyki powinny być wyrażone rzetelnie, jasno i w formie pisemnej oraz zawierać:

- miejsca usług turystycznych, program usług turystycznych
- opis pojazdów, którymi prowadzony będzie transport, w tym ich rodzaj i kategorie
- charakter hotelu i innych obiektów, w którym odbywać się będzie czasowe zakwaterowanie, w tym pozycję lokalizacji, kategorii, szczegółów dotyczących zgodności usługi z wymogami, kwestii terminów i płatności, usług hotelowych
- rodzaje i metody dostarczania posiłków podczas podróży;
- minimalną liczbę turystów w grupie i informacje dla podróżujących, że wycieczka nie odbędzie się z powodu braku wymaganej grupy, nie później niż na trzy dni przed podróżą;
- ceny usług turystycznych.

Touroperator (biuro podróży) musi przestrzegać warunków świadczenia usług turystycznych, o których został powiadomiony konsument od momentu zawarcia umowy na usługi turystyczne, z wyjątkiem sytuacji, jeżeli zmiana warunków umowy zgłoszona została przez konsumenta lub jeśli zmiany zostały dokonane na podstawie umowy zawartej pomiędzy stronami umowy.

Za niewłaściwe wykonywanie obowiązków operatora wycieczki biuro podróży, i inne podmioty działalności turystycznej ponoszą odpowiedzialność majątkową, lub inną określoną w umowie zgodnie z obowiązującym prawodawstwem.

Przed podpisaniem umowy o świadczenie usług turystycznych organizator turystyki ma obowiązek powiadomić konsumenta o:

- podstawowych wymaganiach dotyczących dokumentów wyjazdu (paszport, karty kredytowe wjazdu do kraju po okresie czasowego pobytu zagranicą);
- medycznych zastrzeżeniach związanych z realizacją podróży,

- organizatorze wycieczki, jego adresie, danych, numerach kontaktowych, posiadanej licencji na prowadzenie usług turystycznych, certyfikatach zgodności i innych informacjach zgodnie z ustawą o ochronie konsumentów;
- rezydencie i kontakcie z nim w przypadku podróży za granicę lub wyjazdu osoby niepełnoletniej w celu ustalenia przedstawiciela prawnego osoby małoletniej lub nieletniej;
- czasie i miejscu postojów oraz połączeń transportowych i kategorii miejsc, które ma konsument w środku transportu;
- rodzaju wycieczek;
- ochronie środowiska, zdrowia i alertach epidemiologicznych;
- nazwisku, adresie i numerze telefonu reprezentanta organizatora wycieczek uprawnionego do przyjęcia reklamacji i skarg turystów oraz adresie i numerze telefonów placówek dyplomatycznych Ukrainy w kraju (miejsce) tymczasowego zakwaterowania lub usług lokalnych, które można wykorzystać w przypadku trudności w czasie podróży
- procedurze ubezpieczeń obowiązkowych organizatora wycieczek i/lub dobrowolnych ubezpieczeń w podróży, ich wysokości, trybu i warunkach.
- wypłacie ubezpieczenia oraz możliwości i warunkach dobrowolnych ubezpieczeń związanych z przedwczesnym zakończeniem umowy o świadczenie usług turystycznych z inicjatywy turysty;
- kwocie zabezpieczenia finansowego biura.

W ramach umów o imprezę turystyczną podpisana umowa musi zawierać:

- czas trwania imprezy
- opis pojazdów, którymi odbywa się transport
- opis miejsc zakwaterowania
- rodzaje wyżywienia;
- minimalną liczbę turystów w grupie (jeśli to konieczne) i informację, że wyjazd turystyczny nie odbędzie się z powodu braku grupy w terminie do trzech dni;
- program usług turystycznych
- rodzaje wycieczek i innych usług zawartych w produkcie turystycznym;

- ubezpieczyciela, który prowadzi obowiązkowe i / lub dobrowolne ubezpieczenie podróży,
- warunki wjazdu do państw i czasowego pobytu
- koszty usług turystycznych i płatności
- formy płatności.

Organizator może dokonać zmiany w cenie produktu turystycznego tylko w razie potrzeby uwzględnienia zmian w taryfach dla usług transportu, wprowadzenia nowych lub zwiększenia istniejących podatków i innych obowiązkowych płatności, zmiany kursu walutowego w walucie obcej, w której wyrażony jest produkt turystyczny. Zmiany w cenie produktu turystycznego nie mogą być dokonane później niż do 20 dni przed rozpoczęciem imprezy turystycznej.

Podmiot turystyczny i biuro podróży ma prawo do odmowy wykonania zamówienia tylko wtedy, gdy wypłaci pełne odszkodowanie dla klienta za straty spowodowane odmową.

Ustawodawca określił również formę i treść vouchera, który wystawia organizator turystyczny:

- nazwa i adres podmiotu turystycznego, który prowadzi działalność, licencję (zezwolenia) dla danego rodzaju działalności;
- pełne nazwisko turysty i patronim, w wypadku grupy nazwiska wszystkich członków
- warunki świadczenia i rodzaj usług turystycznych oraz ich ogólna wartość;
- nazwa, adres i numer telefonu lokalizacji obiektu docelowego, rodzaj i kategoria, forma wyżywienia;
- kwota zobowiązania finansowego organizatora wycieczek lub ograniczenia jego odpowiedzialności
- działania w ramach usług agencyjnych;
- inne dane, charakter transakcji, przynależności do grup, itp.;
- data wystawienia vouchera.

Ponadto podmioty działalności turystycznej w myśl niniejszej ustawy mają prawo do:

- a) tworzenia i sprzedaży usług turystycznych,
- b) wnoszenia propozycji w sprawie ochrony zasobów turystycznych Ukrainy,
- c) wnoszenia propozycji w sprawie poprawy programów edukacyjnych szkolenia zawodowego w turystyce,
- d) ustanowienia infrastruktury turystycznej,
- e) otrzymania informacji wymaganych do prowadzenia działalności,
- f) określenia minimalnej liczby turystów w grupie,
- g) określenia odszkodowania za szkody powstałe w wyniku nielegalnych decyzji, działań lub zaniechania dokonanego przez władze publiczne, samorządy i ich urzędników i funkcjonariuszy lub spowodowane przez inne firmy turystyczne.

Podmioty te mogą również zrzeszać się w stowarzyszeniach i organizacjach typu non- profit.

Natomiast turysta jako podmiot uprzywilejowany niniejszą ustawą, posiada większy zakres swobód, a mniejszy zakres obowiązków. Jego obowiązkiem jest poinformować organizatora turystycznego o dokonaniu samodzielnego ubezpieczenia. Może odmówić wypełnienia warunków umowy przed podjęciem podróży, ale musi wypłacić organizatorowi odszkodowanie.

Turyści mają prawo do:

- realizacji zapisanych w Konstytucji praw obywatelskich do wypoczynku, swobody przemieszczania się i promocji zdrowia,
- niezbędnej i rzetelnej informacji
- informacji o licencji touroperatora,
- uzyskania wymaganych informacji przed zawarciem umowy,
- uzyskania usług turystycznych zgodnie z umową,
- bezpieczeństwa osobistego,
- uzyskania odpowiedniej opieki medycznej,
- odszkodowania,
- pomocy rządu Ukrainy.

Wśród innych wymagań, które muszą spełnić turyści, znajdują się:

- nienaruszanie praw i interesów prawnych innych osób, zgodnie z wymogami prawa obowiązującego w państwie przyjmującym
- wykonanie przepisów kontroli celnej, transgranicznej, sanitarnej i innych
- respektowanie struktury politycznej i społecznej, tradycji, zwyczajów, przekonań religijnych kraju pobytu
- ochrona środowiska naturalnego, obiekty przyrodnicze dziedzictwa kulturowego w kraju pobytu czasowego
- stosowanie się do zasad i warunków określonych w umowie o świadczenie usług turystycznych
- podawanie danych osobowych w zakresie niezbędnym do wdrożenia produktu turystycznego
- przestrzeganie zasad bezpieczeństwa osobistego
- rekompensata straty spowodowanej swoim bezprawnym działaniem.

Rozdział III. Organy związane z turystyką i zakres ich kompetencji

Ustawa Ukrainy o turystyce stwierdza, że centralnym organem rządowym w dziedzinie turystyki jest Państwowy Komitet Ukrainy ds. Turystyki, którego kompetencje są określone w tej ustawie i w regulaminie zatwierdzonym przez Gabinet Ministrów Ukrainy. Ale w związku z wielokrotnymi reorganizacjami jednostek podrzędnych tego urzędu, PKU ds. Turystyki był częściowo reformowany. Początkowo wszedł w skład struktury Krajowego Komitetu Polityki ds. Młodzieży, Sportu i Turystyki oraz drogą połączenia do innych podobnych komitetów. Natomiast w 2002 r. utworzono Krajową Administrację Ukrainy ds. Turystyki, która stanowi prawną kontynuację wszystkich powyższych organów i urzędów, a polityka państwa w dziedzinie turystyki jest odpowiedzialna za rozwój tego sektora.¹⁴

Organ państwowej władzy wykonawczej w gałęzi branży turystycznej jest zaangażowany w opracowywaniu przepisów ustawowych i wykonawczych w dziedzinie turystyki. W ramach swoich kompetencji, rozwija i zatwierdza regulamin, podsumowuje praktykę prawa i przyjmuje oraz wdraża sugestie przyczyniające się do jego poprawy:

- określa perspektywy i kierunki turystyki krajowej i międzynarodowej, jej bazy logistycznej i społecznej, oraz możliwości zapewnienia ich realizacji
- koordynuje działania ministerstw i departamentów, firm turystycznych i organizacji, niezależnie od deklarowanych przez nie form własności oraz opracowuje zagadnienia związane z podejmowaniem i obsługą turystów z Ukrainy i organizacją wyjazdów turystycznych za granicą
- zajmuje się przepływem informacji turystycznej, organizuje reklamę i publikacje na temat turystyki
- promuje uczciwą konkurencję na rynku turystycznym, tworzenie równych szans dla wszystkich działających w niej podmiotów gospodarczych, niezależnie od struktury własności
- wydaje licencje (lub je eliminuje) dla podmiotów na świadczenie usług turystycznych. Wraz z Państwowym Komitetem Ukrainy ds. Standaryzacji, Metrologii i Certyfikacji ustanawia normy krajowe w zakresie usług turystycznych, zapewnia certyfikat i certyfikację przedsiębiorstwom turystycznym, kontroluje działanie i zasady przyjmowania i obsługi turystów

¹⁴ *Organizacja działalności turystycznej na Ukrainie* na stronie <http://library.if.ua/book/31/2012.html> [dostęp: 17 kwietnia 2014]

- organizuje szkolenia, przekwalifikowania personelu turystycznego, prowadzi prace badawcze w dziedzinie turystyki
- uczestniczy w zagranicznej działalności gospodarczej branży turystycznej, reprezentując interesy Ukrainy w dziedzinie turystyki w innych krajach i organizacjach międzynarodowych w wyniku umów zawartych zgodnie z obowiązującym prawem i umowami międzynarodowymi, jak również bada oferty biur turystycznych za granicą.

Decyzje państwowych organów wykonawczych w dziedzinie turystyki są publikowane w dziennikach urzędowych, więc są wiążące dla ministerstw i agencji, lokalnych władz wykonawczych, podmiotów gospodarczych, niezależnie od form własności i samych turystów. Kompetencje lokalnych organów władzy wykonawczej w dziedzinie turystyki są określone przez warunki lokalne, a jednocześnie są zatwierdzone przez lokalne władze wykonawcze w porozumieniu z centralnym organem rządowym w dziedzinie turystyki. Normatywno-prawna działalność turystyczna jest regulowana zarówno przez ustawodawstwo specjalne (branżowe), jak i ogólne.

Prowadzenie działalności gospodarczej, w tym przede wszystkim działalności w gałęzi turystyki, gwarantowane jest przez Ustawę Ukrainy o przedsiębiorczości przyjętą przez Radę Najwyższą w 1991 roku.¹⁵ Główne części tej ustawy określają:

1. Warunki przedsiębiorczości (tematyka, wolności, ograniczenia, zasady i formy organizacyjne)
2. Warunki handlowe (rejestracja państwowa, prawo do zatrudniania pracowników i zabezpieczenia społecznego, odpowiedzialności, wypowiedzenia umów)
3. Relację między przedsiębiorcą a państwem (gwarancja praw, gwarancja rządowego wsparcia i regulacji działalności przedsiębiorstw zagranicznych, regulacje dotyczące traktatów międzynarodowych).

Wśród dużej liczby aktów prawnych regulujących działalność wszystkich firm turystycznych, kluczowym są także: Ustawa o przedsiębiorstwach na Ukrainie, Statut przedsiębiorcy i powstałe w zgodzie z obowiązującym ustawodawstwem, umowy zbiorowe, które regulują stosunki pracowników z przedsiębiorstwem (zatrudnieni i zatrudniający).

¹⁵ *Organizacja działalności turystycznej na Ukrainie* na stronie <http://library.if.ua/book/31/2012.html> [dostęp: 17 kwietnia 2014]

Ustawa o przedsiębiorczości na Ukrainie, która reguluje aktywność różnych rodzajów przedsiębiorstw, zatwierdzona została na sesji w dniu 27 marca 1991 roku. Później zostały w niej dokonane niewielkie zmiany. Ta ustawa określa rodzaje i formy organizacyjne przedsiębiorstw, zasady ich tworzenia i likwidacji, mechanizm ich działalności; określa też konieczność stwarzania równych warunków prawnych dla funkcjonowania przedsiębiorstw, niezależnie od form ich własności i systemu gospodarczego; gwarantuje niezależność przedsiębiorstw, wyraźnie określając ich prawa i obowiązki podczas prowadzenia działalności gospodarczej, reguluje ich stosunki z innymi podmiotami oraz z państwem.

Każda firma zarejestrowana na Ukrainie działa na podstawie własnego statutu (umowy), czyli zbioru obowiązujących przepisów regulujących jej poszczególne działania i relacje z innymi podmiotami. Statut ten musi być zgodny z podstawowymi przepisami prawnymi Ukrainy o działalności gospodarczej; statut zatwierdzony zostaje przez właściciela (właścicieli) lub założyciela (założycieli) spółki. W statucie spółki określone są: dokładna nazwa i lokalizacja, właściciel (właściciele) lub założyciel (założyciele). On też omawia główne zadania i cele; sprawowanie władzy i sposób jej powoływania; określa prawa personelu i jego wybranych przedstawicieli, źródła i procedurę ustanowienia własności; istnienie warunków odnoszących się do reorganizacji i do terminów dotrzymywania umów. Przedsiębiorstwa turystyczne, jak każde inne, funkcjonują w oparciu o układ zbiorowy - umowę między pracownikami i administracją przedsiębiorstwa, które to umowy nie mogą być sprzeczne z obowiązującym ustawodawstwem Ukrainy. Układ zbiorowy pracy reguluje stosunki produkcji, pracy i stosunki gospodarcze między pracownikami a właścicielami.¹⁶

Zgodnie z przepisami w zakresie turystyki, regulacje prawne przeprowadzane są przez Radę Najwyższą Ukrainy, Gabinet Ministrów Ukrainy, centralne organy władzy wykonawczej w sferze turystyki, administrację lokalną, władze lokalne i inne organy w zakresie posiadanych przez nie kompetencji.

Wyłącznie kompetencją Rady Najwyższej Ukrainy w dziedzinie turystyki jest określenie głównych kierunków polityki państwa w dziedzinie turystyki, zasad prawnych regulujących stosunki w tej dziedzinie, ich doskonalenie i dostosowanie do powszechnie

¹⁶ *Organizacja działalności turystycznej na Ukrainie* na stronie <http://library.if.ua/book/31/2012.html> [dostęp: 17 kwietnia 2014]

uznanych zasad prawa międzynarodowego, oraz określenie w Ustawie Budżetowej Ukrainy zakresu finansowania działalności turystycznej.

Natomiast Gabinet Ministrów Ukrainy, zgodnie z Konstytucją i ustawami Ukrainy, a w szczególności z Ustawą o turystyce:

- zapewnia zarządzanie i realizację polityki państwa w dziedzinie turystyki
- opracowuje i zatwierdza program rozwoju turystyki na Ukrainie i środki na jego realizację zgodnie z ustawą budżetową
- przyjmuje przepisy regulujące stosunki w tej dziedzinie
- zapewnia racjonalne wykorzystanie zasobów turystycznych i środków na ich ochronę
- określa organizację zespołów ratowniczych i porządku czynności ratunkowych
- stwarza system państwowego wsparcia naukowego w dziedzinie turystyki
- prowadzi współpracę międzynarodową w dziedzinie turystyki
- decyduje o innych sprawach w ramach Konstytucji i ustaw Ukrainy w zakresie posiadanych kompetencji.

Administrację publiczną w turystyce zapewnia wyspecjalizowany centralny organ władzy wykonawczej - a mianowicie Ministerstwo Kultury i Turystyki Ukrainy, które zostało ustanowione dekretem Prezydenta Ukrainy z 20.04.2005 r., № 680/2005.¹⁷ Ministerstwo, w strukturach którego działa Państwowa Służba Turystyki i Uzdrowisk (Kurortów), jest prawnym następcą Narodowego Urzędu Turystyki Ukrainy i posiada następujące uprawnienia:

- organizuje i zapewnia realizację polityki państwa w dziedzinie turystyki oraz wdraża prawodawstwo w dziedzinie turystyki
- bierze udział w przygotowywaniu projektów aktów prawnych w dziedzinie turystyki; w zakresie swoich kompetencji, opracowuje i zatwierdza czynne akty prawne, uogólnia i wdraża prawo (kompletuje doświadczenia i praktykę w prawie i na jej podstawie tworzy bardziej aktualny system prawny)
- zapewnia realizację programów rozwoju turystyki na Ukrainie

¹⁷ *Organizacja działalności turystycznej na Ukrainie* na stronie <http://library.if.ua/book/31/2012.html> [dostęp: 17 kwietnia 2014]

- organizuje rejestr ukraińskich zasobów turystycznych, zapewnia ich racjonalne wykorzystanie i ochronę
- uczestniczy w określeniu i dotrzymywaniu standardów w dziedzinie metrologii i certyfikacji, do prowadzenia prac nad oceną zgodności w zakresie regulowanym prawem
- organizuje kontrolę nad jakością usług turystycznych
- w ramach swych kompetencji rozwija i wykonuje umowy międzynarodowe w dziedzinie turystyki, reprezentuje kraj w międzynarodowych organizacjach turystycznych oraz w imprezach międzynarodowych w dziedzinie turystyki
- podejmuje działania w celu rozszerzenia współpracy międzynarodowej, wzmocnienia pozycji Ukrainy na globalnym rynku turystycznym
- ułatwia koordynację organów wykonawczych, firm, stowarzyszeń, które są aktywne w dziedzinie turystyki
- zapewnia firmom turystycznym wsparcia metodyczne, doradztwo i inną pomoc.

Ponadto kompetencje w dziedzinie turystyki posiadają także inne organy centralnej władzy wykonawczej: Ministerstwo Budownictwa, Architektury i Mieszkalnictwa oraz Usług Komunalnych Ukrainy, Ministerstwo Transportu i Łączności Ukrainy, Ministerstwo Ukrainy ds. Rodziny, Młodzieży i Sportu, Komisja Leśnictwa Ukrainy, Państwowy Komitet Ukrainy ds. Zasobów Ziemi, Państwowa Administracja Podatkowa Ukrainy, itp.¹⁸ Te organy w ramach swoich kompetencji mają zapewnić:

- realizację krajowej polityki turystycznej
- przygotowanie projektów do realizacji polityki państwa w dziedzinie turystyki
- udział w tworzeniu mechanizmów organizacyjnych, prawnych i gospodarczych dla realizacji polityki państwa w dziedzinie turystyki.

Do zadań regionalnych (wojewódzkich) i okręgowych Rad w ramach posiadanych przez nie kompetencji, należy zatwierdzanie regionalnych programów rozwoju turystyki, które są finansowane z budżetów regionalnych (wojewódzkich) i lokalnych, kontrola

¹⁸ *Organizacja działalności turystycznej na Ukrainie* na stronie <http://library.if.ua/book/31/2012.html> [dostęp: 17 kwietnia 2014]

finansowania programów regionalnych dla rozwoju turystyki z budżetów wojewódzkich i powiatowych.

Wiejskie i miejskie Rady odpowiednio do posiadanych kompetencji, zatwierdzają miejscowe programy rozwoju turystyki, określają wysokość budżetów lokalnych i kwestie finansowania z nich lokalnych programów rozwoju turystyki; instruują swoje lokalne organy wykonawcze w sprawie programów finansowania rozwoju turystyki z budżetów lokalnych; podejmują środki w celu zachęcenia przedsiębiorców, którzy oferują usługi turystyczne.

Organami zarządzającymi w sektorze turystyki są również gminy, władze regionalne (województwie), organy wykonawcze samorządów lokalnych. Zgodnie z art. 26 Ustawy Ukrainy o lokalnej administracji państwowej, art. 44 Ustawy Ukrainy o samorządzie na Ukrainie, to gminy i władze regionalne (województwie) powinny zapewnić rozwój turystyki na poszczególnych obszarach i regionach. Artykuł 11 Ustawy Ukrainy o turystyce przydziela lokalnej administracji następujące uprawnienia:

- realizacja funkcji wykonawczych i organizacyjno-administracyjnych w odniesieniu do organizacji i rozwoju uzdrowiskowo-rekreacyjnej sfery turystyki
- opracowanie regionalnych programów rozwoju turystyki i przedkładanie ich do zatwierdzenia Radom wojewódzkim i powiatowym
- rozdysponowanie środków na realizację programów regionalnych dla rozwoju turystyki
- wspieranie działalności turystycznej w regionie i stworzenie nowoczesnej infrastruktury turystycznej
- opracowanie i wdrożenie działań w celu ochrony lokalnych zasobów turystycznych
- wydawanie zezwoleń na realizację wsparcia dla turystyki
- analiza rynku turystycznego w obrębie jednostek administracyjnych i przekazywanie niezbędnych informacji na temat rozwoju turystyki w jednostkach administracyjno-terytorialnych, które następnie są składane do Ministerstwa Kultury i Turystyki Ukrainy
- wdrażanie reklamy społecznej w zakresie informacji o zasobach turystycznych oraz powołanie odpowiednich ośrodków informacji
- wspieranie turystyki dzieci i młodzieży

- udział w szkoleniach, przekwalifikowaniu oraz doszkalaniu w dziedzinie turystyki, finansowanych z budżetu lokalnego
- dostarczenie wytycznych działalności turystycznej oraz doradztwo w zakresie organizacji ich działalności
- zaangażowanie przedsiębiorstw, instytucji i organizacji znajdujących się na terytorium kontrolowanym przez w/w organy, w celu rozwiązania problemów związanych z rozwojem turystyki w regionie
- wprowadzenie do ewidencji Ministerstwa Kultury i Turystyki Ukrainy propozycji dotyczących unieważnienia licencji wydanych touroperatorom i biurom podróży.

Organy wykonawcze Rad lokalnych w zakresie swoich kompetencji:

- opracowują lokalne programy rozwoju turystyki i przedkładają je do zatwierdzenia odpowiednim Radom lokalnym
- podejmują działania w celu wdrożenia programu lokalnego rozwoju turystyki
- angażują na zasadach umownych przedsiębiorstwa, instytucje i organizacje lokalne, w celu rozwiązywania problemów lokalnej turystyki oraz wsparcia zasobów turystycznych
- organizują inwentaryzacje lokalnych zasobów turystycznych
- wspierają ochronę i zachowanie zasobów turystycznych
- angażują miejscową ludność w turystykę oraz tworzą nowe miejsca pracy
- przyczyniają się do rozwoju na swoim terytorium różnych rodzajów turystyki.

Rozdział IV. Organizacja rynku turystycznego w Polsce – kwestie legislacyjne i prawne. Ustawa o usługach turystycznych

Do 1990 r. turystyka w Polsce miała charakter socjalny, czyli państwo było zaangażowane w organizację turystyki (w Bloku Wschodnim). Po 1989 r. nastąpił wybuch podmiotów, które oferowały usługi turystyczne, głównie z uwagi na swobodę wyjazdów zagranicę. Ale to był proces żywiołowy i wiele było niedopatrzeń i nieścisłości. Dlatego UE w 1990 r. wydała Dyrektywę 314.¹⁹

Organizacja turystyki w Polsce

Po II wojnie światowej, w okresie PRL, turystyka się rozwijała, ale miała charakter społeczny, nie gospodarczy. Podlegała systemowi centralnemu. Nie było wolnego rynku w turystyce, nie było kwestii konkurencji. Po 1989 r. nastąpiło uwolnienie rynku. Całością turystyki zarządzał do 1989 r. Główny Komitet ds. Kultury Fizycznej i Turystyki. Turystyka była łączona ze sportem. Po 1989 r. sytuacja się zmieniła i turystyka trafiła do resortu gospodarki, gdzie był szczególnie Departament Turystyki. Potem powołano ministerstwo.²⁰

Zarządzanie turystyką w Polsce odbywa się na różnych szczeblach:

- a) Na szczeblu najniższym w Polsce jest gmina, jako jednostka samorządu terytorialnego
- b) Na szczeblach wyższych: w strukturach powiatów, województwach, w danych państwach (szczebel centralny).

Można mówić o kwestiach zarządzania turystyką w układzie międzynarodowym. Należy wówczas wyznaczyć dwie grupy. Może być to w skali prawa międzynarodowego publicznego, czyli wtedy, kiedy kwestie dot. turystyki są przedmiotem ustaleń między państwami, albo państwem a organizacją międzynarodową; może również dotyczyć struktur UE i to organy UE podejmują decyzje dot. turystyki.

W strukturze organów państwowych to zadanie wykonują organy wykonawcze, inaczej administracja publiczna. Funkcjonuje ona w dwóch grupach:

¹⁹ Mirosław Nesterowicz, *Prawo turystyczne*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2012, s. 20-23.

²⁰ Jerzy Gospodarek, *Prawo w turystyce i rekreacji*, Difin, Warszawa 2007, s. 69-100.

- a) Organy i administracja rządowa
- b) Jednostki samorządu terytorialnego i organy tych jednostek samorządu.

Jeżeli chodzi o funkcje narodowej administracji turystycznej, to te funkcje spełniają organy władzy państwowej, czyli ministrowie. Administracja centralna jest realizowana w Polsce tak, że funkcjonuje w ramach ok. 30 działów administracji. Zaś poszczególnymi działami zajmują się konkretni ministrowie właściwi w danych sprawach - jednym z nich jest odrębny dział turystyki, którym zarządza Minister właściwy ds. turystyki.²¹

Ministerstwo Sportu i Turystyki powstało jako Ministerstwo Sportu 1 września 2005 r. zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2005 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Sportu. Od 23 lipca 2007 r. minister objął także dział turystyki.²²

W ramach działu turystyka do kompetencji ministra należy 5 rodzajów zagadnień:

- a) Zagospodarowanie turystyczne kraju
- b) Tworzenie mechanizmów regulujących rynek turystyczny
- c) Promocja turystyki
- d) Współpraca międzynarodowa w zakresie turystyki, w tym realizacja zadań wynikających z członkostwa Polski w UE i innych organizacjach międzynarodowych zajmujących się turystyką
- e) Szkolenie, doskonalenie i kształcenie kadr dla turystyki.²³

Minister kieruje całym działem. Bezpośrednim kierownictwem dla turystyki zajmuje się Podsekretarz Stanu, czyli wiceminister - Katarzyna Sobierajska. Powierzono jej zadania i nadzór nad realizacją wszystkich bieżących spraw związanych z zakresem działania dwóch obszarów turystyki i współpracy międzynarodowej. Podsekretarz Stanu ma za zadanie:

- a) koordynowanie i realizację różnego rodzaju zadań
- b) kształtowanie polityki z zakresu turystyki
- c) nadzorowanie POT
- d) w zakresie międzynarodowej współpracy Podsekretarz Stanu jest członkiem różnego rodzaju zespołów ds. współpracy gospodarczej i rozwoju. W układzie UE jest stałym zespołem; zadaniem jego jest realizacja strategii lizbońskiej w Polsce.²⁴

²¹ Jerzy Gospodarek, *Prawo w turystyce i rekreacji*, Difin, Warszawa 2007, s. 69-100.

²³ Jerzy Gospodarek, *op. cit.*

Podsekretarz Stanu musi mieć do dyspozycji aparat pomocniczy. W ministerstwach wyróżniamy dwa rodzaje jednostek wewnętrznych: departamenty lub biura. Departamenty zajmują się sprawami merytorycznymi, a biura tworzą niezbędne warunki dla funkcjonowania ministerstwa.²⁵

Departament Turystyki w tymże ministerstwie odpowiada za programowanie rozwoju i kształtowanie mechanizmów prawno-ekonomicznych turystyki, wyznacza kierunki i priorytety oraz sprawuje nadzór nad realizacją zadań z zakresu promocji turystyki na rynku krajowym i zagranicznym. Do zakresu działania Departamentu należą w szczególności następujące zadania:

- 1) realizacja zadań związanych z kreowaniem rozwoju i promocji turystyki;
- 2) opracowanie, wdrażanie i monitorowanie programów i decyzji dotyczących gospodarki turystycznej;
- 3) prowadzenie spraw związanych z zagospodarowaniem turystycznym kraju;
- 4) programowanie i prowadzenie spraw dotyczących poprawy bezpieczeństwa turystów;
- 5) prowadzenie spraw związanych z tworzeniem mechanizmów regulacji rynku turystycznego, w szczególności w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, podnoszenia jakości oraz ochrony konsumentów usług turystycznych oraz dokonywaniem oceny funkcjonowania gospodarki turystycznej;
- 6) prowadzenie spraw wynikających z zadań ministra właściwego do spraw turystyki określonych Ustawą o usługach turystycznych;
- 7) prowadzenie spraw wynikających z zadań ministra właściwego do spraw turystyki w zakresie uznawania nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej kwalifikacji do wykonywania zawodu regulowanego „przewodnika turystycznego” oraz do podejmowania lub wykonywania działalności „pilota wycieczek”;
- 8) prowadzenie spraw wynikających z nadzoru ministra właściwego do spraw turystyki nad Polską Organizacją Turystyczną;

²⁴ Jerzy Gospodarek, *Prawo w turystyce i rekreacji*, Difin, Warszawa 2007, s. 69-100.

²⁵ Jerzy Gospodarek, op. cit.

- 9) udział w procesie tworzenia prawa wspólnotowego mającego znaczenie dla turystyki oraz prowadzenie spraw wynikających z członkostwa Polski w Unii Europejskiej;
- 10) prowadzenie spraw związanych z uczestnictwem Polski w międzynarodowych organizacjach turystycznych, w tym w szczególności w Światowej Organizacji Turystyki, Komitecie Turystyki OECD, Bałtyckiej Komisji Turystycznej, grupach do spraw turystyki Inicjatywy Środkowoeuropejskiej;
- 11) przygotowanie i prowadzenie spraw z zakresu współpracy międzynarodowej w dziedzinie turystyki;
- 12) prowadzenie spraw dotyczących tworzenia Krajowych Ram Kwalifikacji w obszarze turystyki;
- 13) inspirowanie i wspieranie procesu kształcenia kadr dla turystyki w systemie edukacji formalnej;
- 14) realizacja zadań w zakresie szkolenia i doskonalenia kadr zawodowych oraz społecznych turystyki w dostosowaniu do zmieniającego się turystycznego rynku pracy;
- 15) programowanie i realizacja zadań związanych z prowadzeniem badań statystycznych statystyki publicznej w zakresie turystyki;
- 16) programowanie i realizacja zadań w zakresie prac badawczych dotyczących turystyki oraz upowszechnianie ich wyników;
- 17) współpraca z jednostkami kształcącymi kadry dla turystyki, ośrodkami badawczo-rozwojowymi.

W ramach Departamentu ds. Turystyki działają Zespoły Gospodarki Turystycznej:

- Stanowisko ds. usług hotelarskich
- Stanowisko ds. badań i kształcenia
- Stanowisko ds. statystyki
- Stanowisko ds. badań rynku
- Stanowisko ds. kadr dla turystyki
- Stanowisko ds. promocja i spraw międzynarodowych w turystyce
- Stanowisko ds. pilotów i przewodników

- Stanowisko ds. strategii i rozwoju regionalnego²⁶

Każdy podmiot administracyjny turystyczny: departament czy na niższych szczeblach, opracowuje dokument Strategia Rozwoju Turystyki (np. Strategia Rozwoju Turystyki w Krakowie na lata 2014-2020).²⁷

Na centralnym szczeblu lokalnym, jeśli chodzi o administrację rządową, to funkcjonuje ona na szczeblu województwa lub jest zorganizowana w zakresie kilku województw. Wojewódzka administracja rządowa funkcjonuje na podstawie ustawy z 2009 r. – „*Wojewoda i administracja rządowa w województwie*”. Organem administracji rządowej jest wojewoda. Wojewoda jest powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów. Te uprawnienia niedawno przeniesiono i powierzono Marszałkom Województwa, czyli jednostkom samorządu terytorialnego.

Struktury samorządowe

W świetle Konstytucji z 2 kwietnia 1997 r. poza strukturami władzy państwowej jest drugi pion - samorząd terytorialny – samorząd zarządza sam różnymi sprawami na różnym terenie. Samorząd terytorialny został reaktywowany w Polsce na początku w gminach w 1990 r. JST mają swoje własne organy w postaci organów uchwałodawczych w postaci rady gminy, rady powiatu, sejmiku wojewódzkiego. Mają też organy wykonawcze: zarządy kierowane przez organy, jakimi są w gminach: wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast, albo w powiatach starości, a w województwach marszałkowie województw.

Jeśli chodzi o samorząd wojewódzki, to jest tu sejmik wojewódzki jako organ uchwałodawczy i zarząd jako organ wykonawczy. Pracami zarządu kieruje marszałek województwa.

Starosta powiatowy wypełnia zadania przy pomocy urzędu, czyli starostwa powiatowego, w wypadku zagadnień turystyki pomaga mu jednostka w postaci Biura Promocji Turystyki i Współpracy z Zagranicą. Do jego zadań może należeć:

1. opracowywanie materiałów dotyczących projektowania i realizacji budżetu powiatu w zakresie działań w dziedzinie turystyki i współpracy międzynarodowej

²⁶ Jerzy Gospodarek, *Prawo w turystyce i rekreacji*, Difin, Warszawa 2007, s. 69-100.

²⁷ Jerzy Gospodarek, op. cit.

2. realizacja przedsięwzięć dotyczących zlecenia zadań w zakresie promocji, turystyki oraz udzielania dotacji podmiotom o charakterze non-profit
3. współpraca z podmiotami organizującymi promocyjne i turystyczne imprezy masowe
4. współpraca z podmiotami realizującymi zadania w zakresie poprawy infrastruktury turystycznej
5. współdziałanie z samorządem terytorialnym oraz innymi organizacjami i podmiotami działającymi w branży turystycznej w realizacji zadań w zakresie turystyki i promocji
6. prowadzenie spraw związanych z nawiązywaniem kontaktów międzynarodowych powiatu i prowadzenie bieżących kontaktów z powiatami partnerskimi
7. promocja powiatu
8. aktualizacja informacji turystycznych
9. przygotowywanie materiałów informacyjno-promocyjnych
10. aktywne poszukiwanie możliwości pozyskiwania środków finansowych na realizację zadań powiatu w zakresie promocji i turystyki.

Ustawa o usługach turystycznych

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych jest wynikiem Dyrektywy 314 Rady Europy i wyznacza ramy rynku turystycznego.²⁸ Ta ustawa normalizuje ruch turystyczny, który przecież w każdym kraju ma inny charakter. Ustawa wciąż ewoluuje, wciąż są nowelizacje. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych ma na celu zapewnienie kompleksowej regulacji prawnej w sferze usług turystycznych. Ustawa, zgodnie z brzmieniem jej art. 1, określa przede wszystkim warunki świadczenia usług turystycznych na terytorium RP. Przepisy ustawy stosuje się także do usług turystycznych świadczonych za granicą, jeżeli umowy o ich świadczeniu są zawierane na terytorium RP. Skutki prawne są w jurysdykcji tej ustawy.²⁹

Określenie przedmiotu regulacji ustawy o usługach turystycznych zawiera zatem odniesienie do:

- pojęcia usługi turystycznej,
- pojęcia świadczenia usług turystycznych na terenie kraju (Rzeczypospolitej Polskiej),

²⁸ Mirosław Nesterowicz, *Prawo turystyczne*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2012, s. 20-23.

²⁹ Jerzy Gospodarek, *Prawo w turystyce i rekreacji*, Difin, Warszawa 2007, s. 69-100.

- pojęcia zawierania na terenie kraju (Rzeczypospolitej Polskiej) umów o świadczenie usług turystycznych za granicą.³⁰

Ustawa o usługach turystycznych została usystematyzowana w następujący sposób:

- ✓ Rozdział 1 – Przepisy ogólne
- ✓ Rozdział 2 - Organizatorzy turystyki, pośrednicy i agenci turystyczni- wymaga nowelizacji, bo uwolniono zawód i każdy bez wymaganego wykształcenia może świadczyć takie usługi
- ✓ Rozdział 3 - Ochrona klienta
- ✓ Rozdział 4 - Przewodnicy turystyczni i piloci wycieczek – wymaga nowelizacji
- ✓ Rozdział 5 - Usługi hotelarskie
- ✓ Rozdział 6- Zmiany w przepisach obowiązujących oraz przepisy przejściowe i końcowe.

Polska Ustawa o usługach turystycznych określa warunki świadczenia przez przedsiębiorców usług turystycznych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także za granicą, jeżeli umowy z klientami o świadczenie tych usług zawierane są na terytorium RP.

Ustawa podaje definicje pojęć związanych z szeroko rozumianą turystyką. Są to: *usługi turystyczne, impreza turystyczna, wycieczka, organizowanie imprez turystycznych, organizator turystyki, pośrednik turystyczny, agent turystyczny, przewodnik turystyczny, pilot wycieczek, usługi hotelarskie, turysta, odwiedzający, klient, przedsiębiorca.*

Najbardziej uprzywilejowaną stroną niniejszej ustawy jest turysta, na którego zwrócone są wszelkie usługi turystyczne i posunięcia organizatorów turystyki³¹.

Dlatego najbardziej obłożoną przepisami i obostrzeniami jest działalność organizatora turystyki. Do jego obowiązków i praw należy:

- Uzyskać wpis w odpowiednim rejestrze
- Możliwość organizowania wycieczek w kraju i za granicą, w jakich uczestniczy co najmniej 10 osób realizujących wspólny program (w stosunku do wycieczek w kraju –

³⁰ Piotr Cybula, *Usługi turystyczne, komentarz*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2012, s. 23-66.

³¹ Rafał Adamus, *Umowa o podróż w prawie polskim*, Difin, Warszawa 2012, [tu:] Rozdział I. *Zagadnienia ogólne*

usługi przewodnika wycieczek i opiekę pilota wycieczek, w stosunku do wycieczek za granicą opiekę pilota wycieczek)

- Musi posiadać odpowiednie uprawnienia i licencje
- Organizator lub pośrednik turystyczny zobowiązany jest (w chwili kiedy proponuje swoim klientom imprezy turystyczne i inne usługi turystyczne przekazywane w formie pisemnej w postaci, np. broszur, folderów, katalogów) do wskazania w nich:
 - ✓ Ceny usługi turystycznej lub ceny całościowej imprezy
 - ✓ Miejsca pobytu tymczasowego
 - ✓ Trasy imprezy/wycieczki
 - ✓ Rodzaju, klasy, kategorii, ewentualnie charakterystyki środków transportu
 - ✓ Lokalizacji, rodzaju i posiadanej kategorii obiektu zakwaterowania wg przepisów kraju przyjmującego
 - ✓ Ilości i rodzaju wyżywienia
 - ✓ Programu zwiedzania i listy atrakcji turystycznych
 - ✓ Kwoty albo procentowego udziału zaliczki w cenie imprezy lub usługi turystycznej, jak również terminu wpłaty tejże kwoty w całości
 - ✓ Terminu powiadomienia klienta na piśmie o ewentualnym odwołaniu imprezy lub usługi turystycznej w wyniku nie zebrania się odpowiedniej ilości osób w grupie, w wypadku, kiedy od minimalnej ilości osób uzależnione jest odbycie się imprezy
 - ✓ Podstawy prawnej na zawarcie umowy o imprezę lub usługę turystyczną oraz konsekwencji prawnych wynikających z takiej umowy
 - ✓ Informacji dotyczących kraju przyjmującego: przepisy sanitarne, paszportowe, wizowe, wymogi zdrowotne.³²
- Organizator lub pośrednik turystyczny zobowiązany jest udzielić klientowi przed zawarciem umowy o imprezę lub usługę turystyczną informacji:
 - ✓ Ogólnych o obowiązkach paszportowych, wizowych i sanitarnych – długości oczekiwania na wydanie paszportu i wizy, wymaganiach zdrowotnych, które stosuje się przy udziale w imprezie turystycznej

³² Piotr Cybula, *Usługi turystyczne, komentarz*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2012, s. 23-66.

- ✓ O możliwości zawarcia umów ubezpieczeniowych od kosztów rezygnacji z udziału w imprezie lub usłudze turystycznej, jak również zakresie ubezpieczenia od skutków nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia.³³

Minister właściwy do spraw turystyki oraz wojewoda są upoważnieni do kontroli prowadzonej przez przedsiębiorcę działalności gospodarczej.³⁴

Zmiany wprowadzone do tekstu ustawy

Z dniem 1 stycznia 2006 r. zadania przypisane wojewodom przejmuje samorząd województwa (marszałek). Należą do nich:

- dokonywanie zaszeregowania obiektów hotelarskich do poszczególnych rodzajów, nadawanie kategorii, prowadzenie ewidencji oraz kontrolowanie obiektów - art. 38,
- potwierdzanie lub zmiana dotychczasowego zaszeregowania obiektów hotelarskich - art. 39 oraz wydawanie na wniosek przedsiębiorcy, w formie decyzji administracyjnej, przyrzeczenia zaszeregowania obiektu hotelarskiego do odpowiedniego rodzaju i kategorii, zwane dalej promesą (pozwolenie) - art. 39a,
- tworzenie środków specjalnych przeznaczonych na finansowanie zadań związanych ze sprawdzaniem kwalifikacji kandydatów na przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, sprawdzaniem znajomości języka obcego przez przewodników turystycznych i pilotów wycieczek oraz dokonywaniem oceny spełniania przez obiekty hotelarskie wymagań przewidzianych dla rodzaju i kategorii, do których zostały zaszeregowane - art.51a- od 01.01.2014 r. nie obowiązuje,
- prowadzenie rejestru - art. 7 ust. 1 i 2,
- wydawanie dyspozycji wypłaty zaliczki na pokrycie kosztów powrotu klienta do kraju - art. 5. ust.4, występowanie na rzecz klientów w sprawach wypłaty środków z tytułu umowy gwarancji bankowej, umowy gwarancji ubezpieczeniowej lub umowy ubezpieczenia, na zasadach określonych w treści tych umów - art.5 ust.5,
- przesyłanie kopii zaświadczenia o wpisie do rejestru oraz kopii stosownych dokumentów do ministra właściwego do spraw turystyki, udzielanie informacji

³³ Piotr Cybula, *Usługi turystyczne, komentarz*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2012, s. 23-66.

³⁴ Ibidem

o danych zawartych w rejestrze na zasadach ustalonych dla Centralnej Ewidencji Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystyki - art.8,

- kontrolowanie prowadzonej przez przedsiębiorcę działalności gospodarczej, wydawanie decyzji administracyjnych o stwierdzeniu wykonywania działalności gospodarczej bez wymaganego wpisu do rejestru oraz o zakazanie wykonywania działalności gospodarczej objętej wpisem do rejestru -art. 9 ust. 1 i 3,³⁵
- wydawanie upoważnień jednostkom organizacyjnym lub osobom do przeprowadzania szkoleń dla kandydatów ubiegających się o uprawnienia przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek - art. 24- nie obowiązuje już jako kompetencja marszałka,
- kontrola organizatorów szkoleń na przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek - art. 24a,
- powoływanie komisji egzaminacyjnych przeprowadzających egzamin na przewodników turystycznych lub na pilotów wycieczek - art. 25,
- wydawanie, odmowa wydania, zawieszanie lub przywracanie uprawnień przewodnikom turystycznym i pilotom wycieczek - art. 26 ust.2, art.28 ust. 1-3, prowadzenie ewidencji nadanych uprawnień przewodnikom turystycznym i pilotom wycieczek - art.28 ust.4,
- kontrolowanie osób wykonujących zadania przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek w zakresie posiadania uprawnień - art. 29,
- powoływanie komisji egzaminacyjnych języków obcych spośród osób znajdujących się na liście ministra właściwego do spraw turystyki - art. 32 ust.3³⁶.

Kolejna nowelizacja ustawy miała miejsce 19 marca 2010 r. - głównym jej celem było dostosowanie do norm unijnych, zwiększenie ochrony turystów oraz liberalizacja zasad prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie usług turystycznych.³⁷

Ważniejsze zmiany:

- Biuro podróży można założyć bez posiadania wykształcenia kierunkowego i praktyki
- Dodatkowe uprawnienia dla przewodników i pilotów wycieczek
- Przewodnicy - uprawnienia pilota (opieka nad turystami)

³⁵ Piotr Cybula, *Usługi turystyczne, komentarz*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2012, s. 152-283.

³⁶ Rafał Adamus, op. cit.

³⁷ Piotr Cybula, *Usługi turystyczne, komentarz*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2012, s. 23-66.

- Piloci - prawo przekazywania podstawowych informacji w odwiedzanym miejscu
- Dodatkowe zabezpieczenia dla klientów biur, tj. zabezpieczenia na wypadek niewypłacalności biura podróży:
 - ✓ Pokrycie kosztów powrotu
 - ✓ Zwroty wpłat za niezrealizowane imprezy turystyczne
 - ✓ Można dokonywać wpłat na zakupioną imprezę na rachunek powierniczy dot. usług sprzedawanych w kraju i w kraju jest wykonana umowa
 - ✓ Ustawodawca określa minimalną sumę gwarancji w zależności od charakteru prowadzonej działalności. Utworzono więc specjalny fundusz gwarancyjny. Są dwa kryteria rodzajów działalności: od miejsca wykonania i środka transportu - to od tego naliczane są te kwoty. Najwyższe dot. touroperatorów, którzy wysyłali czarterem turystów do krajów niesąsiadujących z Polską. Druga grupa to sąsiedzi polscy. Trzecia kategoria to autobusy jadące za granicę. Czwarta to ci, co wypoczywają na terenie Polski.
- Nie można sprzedawać, czyli być podmiotem pośrednictwa w przypadku, kiedy jakiś organizator zagraniczny nie ma swojego oddziału w Polsce. Ale są wyjątki: pośrednicy z krajów UE, krajów należących do Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu EFTA, oraz krajów należących do Europejskiego Obszaru Gospodarczego i do Konfederacji Szwajcarskiej
- Klient biura może dochodzić swoich roszczeń nawet po 30 dniach po zakończeniu imprezy³⁸
- Przewodnicy górscy (zagraniczni) mogą, mając odpowiednie certyfikaty organizacji międzynarodowych, świadczyć usługę przewodnictwa na terenie Polski.

³⁸ Jerzy Gospodarek, *Prawo w turystyce i rekreacji*, Difin, Warszawa 2007, s.31-37.

Rozdział V. Porównanie polskiej i ukraińskiej ustawy dotyczącej turystyki

Ukraina to państwo unitarne, gdzie wszystkie jednostki administracyjne podporządkowane są organom centralnym, które określają ich ustrój i inne właściwości. Od proklamowania niepodległości, czyli od 24 sierpnia 1991r., jest to państw parlamentarne. Zgodnie z konstytucją (uchwaloną w czerwcu 1996 roku przez Radę Najwyższą): głową państwa jest prezydent, najwyższym organem władzy państwowej jest jednoizbowy parlament. Organem wykonawczym jest rząd z premierem na czele (Gabinet Ministrów – i pod tą nazwą funkcjonuje w niniejszej pracy), który jest podporządkowany prezydentowi. Należy zaznaczyć, że Ukraina jest (była) państwem z jednostką autonomiczną w postaci Autonomicznej Republiki Krymu, ze stolicą w Symferopolu. Organem ustawodawczym autonomii jest jednoizbowy parlament – Rada Najwyższa Republiki Autonomicznej Krymu. Władzę wykonawczą sprawuje Rada Ministrów. Premiera Autonomii sam powołuje albo odwołuje parlament, po uzgodnieniu kandydatury z prezydentem Ukrainy. W autonomii prezydent Ukrainy posiada swego specjalnego przedstawiciela. Akty ustawodawcze Krymu nie mogą być sprzeczne z konstytucją Ukrainy. Do kompetencji władz autonomii należy m.in.: turystyka, transport publiczny, instytucje kulturalne, itd. Warto o tym wspomnieć, dlatego, że nie wszystkie decyzje podjęte na Krymie muszą być identyczne z decyzjami podejmowanymi na pozostałym terenie Ukrainy (nie mogą być sprzeczne, ale mogą być inne).

Porównując oba akty można dostrzec, że:

- Ustawa ukraińska bardzo ogólnie podchodzi do zagadnień związanych z turystyką (choć mówi o wielu zagadnieniach, to nie precyzuje ich)
- W ustawie polskiej jest dokładnie omówiona sytuacja pilotów i przewodników, co w ustawie ukraińskiej jest tylko określone ogólnie
- Ustawa ukraińska drobiazgowo omawia kompetencje poszczególnych organów władzy w sprawach dot. turystyki
- Ustawa ukraińska precyzuje pojęcie vouchera
- Ustawa ukraińska porusza problemy priorytetów państw w dziedzinie turystyki, programów rozwoju turystyki, programów badań i współpracy międzynarodowej

- W ustawie polskiej dokładnie określono pojęcie ewidencji podmiotów turystyki, rejestrów organizatorów
- W ustawie polskiej dokładnie określono rodzaj i kategoryzację obiektów hotelowych, ale w ustawie ukraińskiej określono formę umowy hotelowej.

Polska Ustawa o usługach turystycznych	Ukraińska Ustawa o turystyce
<p>1. <u>Informacje o budowie</u>: 52 artykuły rozmieszczone w VI rozdziałach</p> <p>2. <u>Rozdziały</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział I – Przepisy ogólne, • Rozdział II - Organizatorzy turystyki, pośrednicy i agenci turystyczni, • Rozdział III - Ochrona klienta, • Rozdział IV - Przewodnicy turystyczni i piloci wycieczek, • Rozdział V - Usługi hotelarskie, • Rozdział VI- Zmiany w przepisach obowiązujących oraz przepisy przejściowe i końcowe <p>3. <u>Omówienie pojęć (art.3)</u>: <i>usługi turystyczne, impreza turystyczna, wycieczka, organizowanie imprez turystycznych, organizator turystyki, pośrednik turystyczny, agent turystyczny, przewodnik turystyczny, pilot wycieczek, usługi hotelarskie, turysta, odwiedzający, klient, przedsiębiorca</i></p> <p>4. <u>Czego dotyczy (art.1)</u>: Ustawa określa warunki świadczenia przez przedsiębiorców usług turystycznych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także za granicą, jeżeli umowy z klientami o świadczenie tych usług są zawierane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej</p> <p>5. <u>Organy decyzyjne w kwestii turystyki (art. 2 a, b)</u>: Organami decyzyjnymi w sprawach turystyki są marszałkowie województwa podlegli</p>	<p>1. <u>Informacje o budowie</u>: 37 artykułów rozmieszczonych w VIII rozdziałach</p> <p>2. <u>Rozdziały</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział I. Postanowienia ogólne, • Rozdział II. Polityka państwa i państwowa regulacja w sferze turystyki, • Rozdział III. Bezpieczeństwo w turystyce, • Rozdział IV. Organizacja działalności turystycznej, • Rozdział V. Profesjonalne przygotowanie zawodowe specjalistów i naukowe wsparcie w turystyce. Stowarzyszenia przedsiębiorstw i organizacji non-profit w turystyce, • Rozdział VI. Kontrola działalności turystycznej. Odpowiedzialność za naruszenie prawa, • Rozdział VII. Międzynarodowa współpraca, • Rozdział VIII. Postanowienia końcowe <p>3. <u>Omówienie pojęć (art.1.)</u>: <i>turystyka, turysta, produkt turystyczny, powiązane usługi i towary turystyczne, promocja produktu turystycznego, miejsce usług turystycznych, formy organizacyjne turystyki, rodzaje turystyki (zagraniczna, krajowa) uczestnicy stosunków wynikających z uprawiania turystyki, podmioty prowadzące działalność turystyczną (touroperator, biuro podróży), przewodnicy-tłumacze, przewodnicy,</i></p>

<p>ministrowi właściwemu ds. turystyki</p> <p>6. Ustawa wprowadza rozróżnienie na organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych</p> <p>7. <u>Organizatorzy turystyczni</u> są zobligowani do (art. 4; rejestr organizatorów art. 7, 7a, 8, 9; naruszenie warunków i przepisów art. 10a, b):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uzyskania wpisu w odpowiednim rejestrze • organizacji wycieczek w kraju i za granicą dla co najmniej 10 osób w ramach ściśle określonego programu • zapewnienia uczestnikom przewodnika i pilota wycieczki (dla wycieczek w kraju); pilota (dla wycieczek zagranicznych) • zadbania o posiadanie oznaczanych ustawami i przepisami uprawnień (jest to bowiem działalność regulowana) <p>8. Chcąc zaproponować do wykupienia ofertę wycieczki (imprezy), organizator lub pośrednik musi wszelkie dane podać klientom na piśmie (w formie broszur, folderów, katalogów)</p> <p>9. Oferta pisemna musi zawierać (ochrona klienta art. 11-15):</p> <ul style="list-style-type: none"> • całkowitą cenę imprezy • miejsce pobytu tymczasowego turysty (zakwaterowanie) • położenie, rodzaj i kategorie obiektu zakwaterowania tymczasowego – przy czym kategoryzacja ustalona wg klasyfikacji kraju pobytu • ilość i rodzaj serwowanych posiłków • środki transportu - w tym ich rodzaj, kategorię, ewentualnie 	<p><i>instruktorzy sportowi, vouchery, bezpieczeństwo w turystyce, umowa o usługę turystyczną, umowa o wycieczkę, umowa o usługi hotelowe</i></p> <p>4. <u>Czego dotyczy (preambuła):</u> Ustawa ta określa ogólne podstawy prawne, organizacyjne i społeczno-ekonomiczne realizacji polityki państwa w turystyce i ma na celu gwarancję praw obywateli do odpoczynku, swobody przemieszczania się, ochrony zdrowia i bezpieczeństwa, jak również ochrony środowiska i zabezpieczenia potrzeb duchowych oraz innych praw w realizacji podróży turystycznej. Ustanawia ona zasady zrównoważonego wykorzystania zasobów turystycznych i reguluje stosunki związane z organizacją i realizacją turystyki na Ukrainie</p> <p>5. <u>Zasoby turystyczne kraju (art. 3):</u> Ustawa określa czym są i kto dysponuje zasobami turystycznymi Ukrainy (wraz z klasyfikacją i oceną zasobów turystycznych Ukrainy, trybem ochrony, kolejnością wykorzystania, z uwzględnieniem maksymalnych dopuszczalnych obciążeń na sferę dziedzictwa kulturowego i środowiska naturalnego, procedurą zachowania integralności zasobów turystycznych Ukrainy, oraz środków na ich odnowę)</p> <p>6. Prawodawca precyzuje turystykę międzynarodową i krajową oraz poszczególne typy turystyki (art. 4)</p> <p>7. <u>Pojęcie uczestników stosunków wynikających z turystyki:</u> Ustawodawca zadbał o określenie i prawną definicję pojęć uczestników stosunków turystycznych (art. 5)</p>
---	--

<p>ogólną charakterystykę</p> <ul style="list-style-type: none"> • program zwiedzania atrakcji turystycznych • informacje dotyczące panujących w danym kraju przepisów wjazdowych i wyjazdowych, procedur, kwestii wizowych, paszportowych, ale również obostrzeń sanitarno-epidemiologicznych i zdrowotnych • podstawy prawne zawieranej umowy i konsekwencje, które z niej wynikają dla uczestnika i organizatora • termin, do którego należy zawiadomić uczestnika o tym, że impreza czy usługa turystyczna została odwołana z powodu niedostatecznej liczby uczestników – w wypadku jeśli owa impreza czy usługa jest uzależniona od ilości zgłoszeń • całą kwotę albo procentowy udział kwoty zaliczki w kwocie całościowej imprezy turystycznej (lub usługi) wraz z terminem należnej wpłaty całości kwoty przez uczestnika <p>10. Zanim umowa zostanie zawarta organizator lub pośrednik są zobowiązani do powiadomienia uczestnika o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - normalnych, ogólnie pojętych, kwestiach prawnych związanych z wjazdem i wyjazdem do kraju pobytu tymczasowego jak przepisy wizowe, sanitarne, paszportowe; - odpowiednich wymaganiach zdrowotnych; - czasie oczekiwania na paszport; - kwestiach związanych z ubezpieczaniem (możliwość zawarcia przez uczestnika dobrowolnej umowy ubezpieczenia się od kosztów wynikłych 	<p>8. <u>Priorytety państwa w kwestii turystyki</u>: Ustawa bardzo dokładnie precyzuje priorytety państw w dziedzinie turystyki i określa kompetencje poszczególnych organów państwowych w tej kwestii (art. 6)</p> <p>9. <u>Organy decyzyjne w kwestii turystyki (art. 7, Rada Najwyższa art. 8, Gabinet Ministrów art. 9, wykonawcze organy centralne art. 10, Rada Ministrów Krymu art. 11)</u> Regulacji prawnych dokonuje w dziedzinie turystyki Rada Najwyższa Ukrainy, Gabinet Ministrów Ukrainy, centralny organ władzy wykonawczej w sferze turystyki, Rada Najwyższa Autonomicznej Republiki Krymu i Rada Ministrów Autonomicznej Republiki Krymu, lokalna administracja państwowa, władze lokalne i inne organy w zakresie ich kompetencji. Określone są ściśle wyłączne kompetencje poszczególnych organów władzy Ukrainy i ARK, jak również Centralnego organu wykonawczego w dziedzinie turystyki</p> <p>10. <u>Bezpieczeństwo (art. 13)</u>: Ustawa określa, co rozumie przez bezpieczeństwo w turystyce; kto i jakie środki podejmuje w celu jego zachowania</p> <p>11. <u>Organizator (zabezpieczenie finansowe art. 15, bezpieczeństwo klienta art. 16, licencje art. 17, 18, informacja klienta 19.1)</u>: W celu zapewnienia praw i interesów obywateli - wymagane jest od organizatora wyjazdów i biura podróży wsparcie finansowe na pokrycie kosztów swojej odpowiedzialności (gwarancja banku lub innej instytucji kredytowej); organizator musi posiadać środki na</p>
--	---

<p>z rezygnacji z udziału w imprezie; - oraz o zakresie ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków oraz pokrycia kosztów opieki medycznej; - nazwisko lub nazwę lokalnego przedstawiciela organizatora turystyki (lub innej instytucji) oraz jego adres i numer telefonu; - planowany czas przejazdu, miejsca i czas trwania postojów; - szczegółowe informacje dotyczące połączeń komunikacyjnych oraz miejsca, jakie klient będzie zajmował</p> <p>11. Umowa wymaga formy pisemnej</p> <p>12. Działalność organizatorów turystyki podlega kontroli ministra właściwego ds. turystyki oraz wojewody</p> <p>13. Ustawa określa warunki wpisu do rejestru organizatorów turystyki i pośredników turystycznych na wniosek organizatora (art. 7, 7a, 8, 9)</p> <p>14. Przedsiębiorca wykonujący działalność gospodarczą w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz pośredniczenia jest obowiązany spełniać następujące warunki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapewnić klientom pokrycie kosztów • powrotu klientów z imprezy turystycznej do miejsca wyjazdu lub planowanego powrotu z imprezy turystycznej • zawrzeć umowę gwarancji bankowych lub ubezpieczeniowych • przyjmować zapłatę od klientów na rachunek powierniczy <p>15. Minister właściwy do spraw turystyki, na podstawie kopii dokumentów, prowadzi Centralną Ewidencję Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych</p>	<p>pokrycie jego odpowiedzialności za szkodę, które wynikają z niewypłacalności lub z powodu zakłóceń w uznaniu jego upadłości, a które są związane z koniecznością pokrycia kosztów pobytu, wyjazdu i powrotu turysty do miejsca zamieszkania; musi przedstawić dowód zabezpieczenia finansowego (gwarancje bankowe lub innej instytucji kredytowej). Określona została również kwota gwarancji: minimalna kwota zabezpieczenia finansowego dla organizatora wycieczek to równowartość co najmniej 20.000 euro; dla organizatora wycieczek, który zapewnia wyłącznie usługi turystyki krajowej i przyjazdowej to co najmniej 10.000 euro; minimalna kwota zabezpieczenia finansowego wynosi nie mniej niż 2000 euro</p> <p>12. Ubezpieczenie jest obowiązkowe, jednak turysta sam może zadbać o dodatkowe ubezpieczenie (art. 15, 16)</p> <p>13. Umowa ubezpieczenia powinna obejmować świadczenie medyczne turystów, pomoc i zwrot kosztów w przypadku zachorowania ubezpieczonego bezpośrednio w kraju (miejscu) czasowego przebywania</p> <p>14. Informacje na temat obowiązkowego ubezpieczenia powinny być wyjaśnione turystom podczas podpisywania umowy o podróż (art. 19.1)</p> <p>15. Ustawa określa ogólne warunki licencjonowania działalności organizatorów turystycznych (art. 17, 18)</p>
---	--

<p>(dokumenty dosyłają marszałkowie województw)</p> <p>16. <u>Naruszenia przepisów:</u> Ustawa określa rażące naruszenia przepisów dot. warunków wykonywania działalności organizatora turystycznego (art. 10 a, b; art. 16 a, b)</p> <p>17. W zakresie nieuregulowanym ustawą do umów z klientami zawieranych przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych stosuje się przepisy Kodeksu Cywilnego oraz inne przepisy dotyczące ochrony konsumenta</p> <p>18. Za niewykonanie, nienależyte wykonanie albo złamanie przepisów umowy o usługę turystyczną odpowiada organizator turystyczny</p> <p>19. Klient może bez zgody organizatora turystyki przenieść na osobę spełniającą warunki udziału w imprezie turystycznej wszystkie przysługujące mu z tytułu umowy o świadczenie usług turystycznych uprawnienia</p> <p>20. Organizator turystyki jest zobowiązany do rekompensaty klientowi strat za niewykonanie przewidzianych w umowie usług, stanowiących istotną część programu tej imprezy, bez obciążania klienta dodatkowymi kosztami</p> <p>21. Cena ustalona w umowie nie może być podwyższona (chyba, że umowa przewiduje taką możliwość lub jeśli wzrósł koszt transportu, opłaty urzędowe, lotniskowe itp.; wzrósł kurs waluty)</p>	<p>16. <u>Infrastruktura turystyczna:</u> W ustawie opisano ogólnie informacje na temat kategoryzacji infrastruktury turystycznej (hotele, inne urządzenia przeznaczone do świadczenia usług zakwaterowania, wyżywienia, itp.), które dokonywane są na wniosek właścicieli (art. 19)</p> <p>17. Rodzaje kategorii obiektów infrastruktury turystycznej, porządek ich przyznawania, zmiany, wnioski konsumentów, rodzaje kategorii ustalone są przez Radę Ministrów Ukrainy</p> <p>18. Informacje dostarczone przez organizatora powinny zawierać informacje na temat (art. 19.1):</p> <ul style="list-style-type: none"> • miejsca usług turystycznych, • opisu pojazdów, którymi prowadzony będzie transport, w tym ich rodzaju i kategorii; • charakteru hotelu i innych obiektów, w którym odbywać się będzie czasowe zakwaterowanie, w tym lokalizacji, kategorii, szczegółów dotyczących zgodności usługi z wymogami, kwestii terminów i płatności, usług hotelowych; • rodzajów i metody dostarczania posiłków podczas podróży; • minimalnej liczby turystów w grupie i przypadku, w którym wycieczka nie odbędzie się z powodu braku wymaganej grupy, nie później niż na trzy dni przed podróżą; • ceny usług turystycznych • programu usług turystycznych <p>19. Przed podpisaniem umowy o świadczenie usług turystycznych organizator musi powiadomić uczestnika o:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podstawowych wymaganiach dotyczących dokumentów wyjazdu (paszport, karty kredytowe, wjazdu do kraju po okresie czasowego pobyt
--	--

<p>22. <u>Specjaliści ds. turystyki, eksperci (przewodnicy i piloci):</u> Ustawa określa przewodników turystycznych i pilotów wycieczek – ich obowiązki i kompetencje (art. od 20-24, kontrola szkoleń 24 a, art. od 25-28, kontrola przewodników 29):</p> <ul style="list-style-type: none"> - przewodnik turystyczny musi oprowadzać turystów, udzielać fachowej i aktualnej informacji o kraju, lokalnych atrakcjach, odwiedzanych miejscowościach, obszarach i obiektach; - sprawować opiekę nad turystami lub odwiedzającymi w zakresie wynikającym z umowy, a podczas prowadzenia turystów w górach troszczyć się o ich bezpieczeństwo w szczególności podczas wyjść wymagających odpowiednich technik i specjalistycznego sprzętu; - pilot wycieczek ma czuwać nad sposobem świadczenia usług na rzecz klientów; przyjmować od nich zgłoszenia dotyczące tej kwestii uchybień <p>23. Przewodnicy turystyczni otrzymują uprawnienia następujących rodzajów: przewodników górskich; przewodników miejskich; przewodników terenowych; międzynarodowych przewodników wysokogórskich</p> <p>24. Ustawa określa uprawnienia przewodników i pilotów, określa warunki, organy i formę kontroli ich działalności, precyzuje także warunki otrzymania uprawnień</p> <p>25. <u>Usługi hotelarskie</u> (charakterystyka art. 35, rodzaje art. 26, kategoryzacja art. 37, ewidencja obiektów i zaszeregowanie art. 38, podmioty hotelarskie art. od 39-45) - Ustawa określa rodzaje obiektów hotelowych w postaci: hoteli, moteli, pensjonatów, kempingów, domów</p>	<p>zagranicą);</p> <ul style="list-style-type: none"> • medycznych zastrzeżeniach związanych z realizacją podróży, w tym przeciwwskazania z powodu niektórych chorób, cechy stanu fizycznego; • organizatorze wycieczki, jego adresie, danych, numerach kontaktowych, posiadanej licencji na prowadzenie usług turystycznych, certyfikatach zgodności i innych informacjach zgodnie z ustawą o ochronie konsumentów; • kierowniku (rezydencie) i kontakcie z nim w przypadku podróży za granicę lub wyjazdu osoby niepełnoletniej w celu ustalenia przedstawiciela prawnego osoby małoletniej lub nieletniej; • czasie i miejscu postojów oraz połączeń transportowych i kategorii miejsc, które ma konsument w środku transportu; • rodzaju wycieczek • ochronie środowiska, zdrowia i alertach epidemiologicznych; • nazwisku, adresie i numerze telefonu reprezentanta organizatora wycieczek uprawnionego do przyjęcia reklamacji i skarg turystów oraz adresie i numerze telefonu placówek dyplomatycznych Ukrainy w kraju (miejscu) tymczasowego zakwaterowania lub usług lokalnych, które można wykorzystać w przypadku trudności w czasie podróży; • procedurze ubezpieczeń obowiązkowych organizatora wycieczek i/lub dobrowolnych ubezpieczeń w podróży, ich wysokość, tryb i warunki; • możliwości wypłaty ubezpieczenia oraz możliwości i warunkach dobrowolnych ubezpieczeń związanych z przedwczesnym zakończeniem umowy o świadczenie usług turystycznych z inicjatywy turysty;
---	---

<p>wycieczkowych, schronisk młodzieżowych, schronisk, pól biwakowych. Precyzuje również ich kategoryzacje</p> <p>26. Zaszeregowanie obiektów hotelarskich- nadaje oraz prowadzi ich ewidencję marszałek województwa właściwy ze względu na miejsce położenia obiektu hotelarskiego a pól biwakowych - wójt (burmistrz, prezydent miasta)</p> <p>27. Ustawa określa warunki otrzymania pozwolenia na prowadzenie działalności związanej ze świadczeniem usług hotelarskich oraz kontrolę odpowiednich urzędów (pozwolenia udziela marszałek województwa)</p> <p>28. Minister właściwy ds. turystyki określa dane techniczne, kategoryzacje i sposób prowadzenia dokumentacji w stosunku do obiektów hotelowych</p> <p>29. Ustawa weszła w życie 1 lipca 1998 roku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kwocie zabezpieczenia finansowego biura podróży w przypadku niewypłacalności (upadłości) <p>20. Ustawa określa, czym jest umowa o usługi lub imprezę turystyczną oraz określa co musi być w niej zawarte (art. 20):</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas trwania imprezy • opis pojazdów • hotel • rodzaj i formę wyżywienia • minimalną liczbę turystów w grupie • program usług turystycznych • rodzaj wycieczek i innych usług zawartych w produkcie turystycznym • inne kwestie • nazwę ubezpieczyciela • warunki wjazdu do państw i czasowego pobytu tam • koszty usług turystycznych i płatności • formy płatności <p>21. Zmiana w cenie produktu turystycznego jest dopuszczalna tylko w razie potrzeby uwzględnienia zmian w taryfach dla usług transportu, wprowadzenia nowych lub zwiększenia istniejących podatków i innych obowiązkowych płatności, zmiany kursu walutowego w walucie obcej, w której wyrażony jest produkt turystyczny (art. 20)</p> <p>22. Jeżeli w trakcie realizacji umowy o świadczenie usług turystycznych organizator nie jest w stanie dostarczyć znacznej części produktu, powinien znaleźć alternatywne środki, bez nakładania dodatkowych kosztów na turystów, a jeśli nie, to wypłacić rekompensację klientowi</p> <p>23. Ustawodawca ukraiński wprowadza rozróżnienie między umową o usługi turystyczne a umową o wycieczkę (art. 20, 21)</p>
--	---

	<p>24. <u>Usługi hotelarskie</u> (usługi hotelarskie art. 22, vouchery art. 23, prawa i obowiązki podmiotów art. 24) - stosunki w ramach zamówienia na usługi hotelarskie regulowane są przez obowiązujące przepisy prawa cywilnego, przepisy dotyczące ochrony konsumenta i inne przepisy przyjęte zgodnie z nim</p> <p>25. Ustawa określa w specjalny sposób voucher i to, co powinno się na nim znajdować (art. 23)</p> <p>26. Wg prawodawcy ukraińskiego określone zostały również prawa podmiotów działalności turystycznej (art. 24)</p> <p>27. <u>Klient</u>: Ustawodawca określił zakres praw turystów (art. 25, 16):</p> <ul style="list-style-type: none">• realizacji zapisanych w Konstytucji Ukrainy• niezbędnej i rzetelnej informacji• informacji o licencji touroperatora• uzyskania wymaganych informacji przed zawarciem umowy• uzyskania usług turystycznych zgodnie z umową• bezpieczeństwa osobistego, ochrony życia, zdrowia, praw konsumentów• uzyskania odpowiedniej opieki medycznej• odszkodowania za szkody materialne i moralne• pomocy rządu Ukrainy oraz zakres ich obowiązków• nienaruszania praw i interesów prawnych innych osób• wykonania przepisów kontroli celnej, transgranicznej, sanitarnej i innych• respektowania struktury politycznej i społecznej, tradycji, zwyczajów, przekonań religijnych kraju pobytu• chronienia środowiska naturalnego, obiektów przyrodniczych, dziedzictwa kulturowego w kraju
--	--

	<p>pobytu czasowego</p> <ul style="list-style-type: none">• stosowania się do zasad i warunków określonych w umowie o świadczenie usług turystycznych• podawania danych osobowych w zakresie niezbędnym do wdrożenia produktu turystycznego• przestrzegania zasady bezpieczeństwa osobistego• zrekompensowania strat spowodowanych swoim bezprawnym działaniem <p>28. Centralny organ wykonawczy w dziedzinie turystyki bierze udział w przygotowaniu programów nauczania i programów szkoleniowych specjalistów w turystyce, ich przekwalifikowania oraz szkolenia, zatwierdza listę specjalistów, wymogi kwalifikacyjne i kolejność uzyskiwania tychże (specjaliści- art. 26)</p> <p>29. W ustawie określono sposób prowadzenia badań w dziedzinie turystyki (art. 27)</p> <p>30. Podmioty działalności turystycznej mogą zrzekać się w stowarzyszeniach i innych organizacjach typu non-profit (art. 28)</p> <p>31. Do kontroli działalności podmiotów turystycznych zobligowani są (art. 29, odpowiedzialność art. 30, odpowiedzialność organów art. 31, odpowiedzialność cywilno-prawna art. 31, odszkodowania art. 33, skargi art. 34): rząd państwa, samorządy lokalne, ich urzędnicy i funkcjonariusze (posiadają prawo kontroli zgodności z prawem działalności turystycznej, przeprowadzają kontrole jakości usług turystycznych, sprawdzają zgodność z warunkami licencjonowania, normami, zasadami</p>
--	---

	<p>i przepisami wykonawczymi do turystyki, wydajność i zgodność z prawem systemu nakładania kar i podejmują inne środki za naruszenie przepisów w dziedzinie turystyki)</p> <p>32. <u>Naruszenie prawa</u>: Ustawa określa warunki i sposoby naruszenia przepisów o działalności turystycznej (art. 30-34)</p> <p>33. Ustawa określa odpowiedzialność organów państwowych w dziedzinie turystyki oraz cywilno-prawną i inną odpowiedzialność podmiotów działalności turystycznej; określono również formy i sposób odszkodowania (art. 30-34)</p> <p>34. <u>Organizacje międzynarodowe i działalność międzynarodowa (art. 35, 36)</u>: W ustawie omówiono ogólnie udział Ukrainy w organizacjach turystycznych międzynarodowych</p> <p>35. W sposób ogólny omówiony został udział elementów obcych w ukraińskiej sferze turystycznej (art. 37)</p> <p>36. Ustawa weszła w życie 1 stycznia 2004 roku</p>
--	--

Rys. 1 Porównanie polskiej Ustawy o usługach turystycznych i ukraińskiej Ustawy o turystyce

Źródło: Закон України про внесення змін до Закону України "Про туризм" // Відомості Верховної Ради України. - 2004. - № 13. -Ст. 180

Polska Ustawa o usługach turystycznych

Zakończenie

Dziś przyszłość Ukrainy, jako wolnego i suwerennego państwa stoi pod znakiem zapytania. Jej zasoby przyrodnicze i kulturowe są niewykorzystane, co więcej niszczej; podobnie rzecz ma się z infrastrukturą turystyczną i całą sferą około turystyczną. W swojej pracy starałam się wykazać, że system prawny kraju w dziedzinie turystyki nie był wcale zaniedbany – choć na pewno chaotyczny i niekompletny. Jednak państwo – jego władze – pracowały nad polepszeniem stanu bieżącego. Ukraińska Ustawa o turystyce wraz ze wspierającymi ją ustawami i rozporządzeniami oraz innymi aktami prawnymi, stanowiła (stanowi?) dobrą podstawę do tworzenia lepszego systemu prawnego dla tej dziedziny.

Polska Ustawa o usługach turystycznych i wspierające ją ustawodawstwo, bazuje na systemie prawnym UE. System ten opracowany był przez większą grupę ekspertów oraz przez specjalistów, którzy posiadają większe doświadczenie w branży turystycznej, zdobywane przez dziesięciolecia przez państwa Zachodu w warunkach gospodarki wolnorynkowej. W tym czasie w Polsce i na Ukrainie prowadzona była gospodarka centralnego planowania, zamkniętego rynku pozbawionego waloru konkurencji i własności prywatnej, ze społecznym podejściem do turystyki. Dzięki temu, że RP dołączyła do rodziny unijnej, możemy czerpać z bogatej i różnorodnej tradycji prawnej UE. Tej możliwości nie miała Ukraina, która zmuszona była od podstaw tworzyć swoje prawo. Ukraina nie mogła również korzystać ze wsparcia instytucjonalnego i finansowego UE, jak to miało miejsce w wypadku naszego kraju.

Należy jednak zauważyć, że Ukraina dobrze radziła sobie w dziedzinie prawodawstwa w turystyce – choć może z wdrażaniem w życie były problemy, ale to dotyczy już innej sfery działalności państwa. Poza tym trzeba nadmienić, że nasz wschodni sąsiad posiada dwie odrębne jednostki administracyjne w postaci Ukrainy, jako takiej, i Autonomicznej Republiki Krymu. To wprowadza w system prawny komplikacje i zaciemnia interpretacje przepisów, jak również kompetencje poszczególnych organów.

Zniszczenia wojenne i niestabilna sytuacja polityczna i prawno-międzynarodowa bardzo niekorzystnie odbijają się na Ukrainie, zwłaszcza na jej

sferze turystycznej. Dostęp do krajowych zasobów turystycznych jest utrudniony, a w niektórych wypadkach wręcz niemożliwy. Jednak zachowana – przynajmniej pro forma - sytuacja prawna, rokuje pozytywnie, jeśli w przyszłości ustabilizuje się sytuacja i władza w kraju wróci w ręce narodu ukraińskiego.

Bibliografia:

1. Закон України про внесення змін до Закону України "Про туризм" // Відомості Верховної Ради України. - 2004. - № 13. - Ст. 180
2. Закон України про захист прав споживачів // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 30. - Ст. 379
3. Закон України про ліцензування певних видів господарської діяльності // Відомості Верховної Ради України. - 2000. - № 36. - Ст. 299
4. Закон України про охорону навколишнього середовища // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 14. - Ст. 546
5. Закон України про внесення змін до Закону України "Про податок на додану вартість" // Відомості Верховної Ради України. - 2009. - № 41. - Ст. 599
6. Закон України про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 18. - Ст. 101
7. Закон України про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 40. - Ст. 364
8. Закон України про правовий статус іноземців та осіб без громадянства // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 23. - Ст. 161
9. Закон України про рекламу // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 39. - Ст. 181
10. Конституція України 1996
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2002 р. № 583 // Офіц. вісн. України. - 2002. - № 18. - Ст. 935
12. Про Основні напрями розвитку туризму в Україні до 2010 р. : Указ Президента України від 10.08.1999 р. // Урядовий кур'єр. - 1999. - № 41
13. Про схвалення Концепції розвитку санаторно-курортної галузі : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.04.2003 р. № 231-р. // Офіц. вісн. України. - 2003. - № 17. - Ст. 785.
14. Rafał Adamus, *Umowa o podróż w prawie polskim*, Difin, Warszawa 2012
15. Piotr Cybula, *Usługi turystyczne, komentarz*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2012

16. Jerzy Gospodarek, *Prawo w turystyce i rekreacji*, Difin, Warszawa 2007
17. Mirosław Nesterowicz, *Prawo turystyczne*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2012
18. *Ustawa o usługach turystycznych* z 29 sierpnia 1997 r, Dz. U. 1997 nr 133 poz. 884
19. *Turystyka wyjazdowa* – opracowanie na stronie http://tourlib.net/books_ukr/vt2-4.htm
20. *Akty prawne ukraińskiej sfery turystyki* ze strony <http://kultura.km.ua/archives/1145>
21. *Instytucjonalne zabezpieczenie rozwoju w polsko-ukraińskich umowach dotyczących granic* na stronie <http://www.niss.gov.ua/articles/245/>
22. *Prawodawstwo w sferze bezpieczeństwa w turystyce na stronie* <http://referatbox.net/page,8,247176-Zakonodatel-stvo-v-oblasti-obespecheniya-bezopasnosti-turizma.html>
23. *Organizacja działalności turystycznej na Ukrainie* na stronie <http://library.if.ua/book/31/2012.html>